

VIGRED

ŽENSKI LIST

LETO 1941

5

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 30.—, z mesečno prilogo Din 60.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 25.—. Za inozemstvo Din 37.—, s prilogo Din 69.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Mašič) v Ljubljani, Pražakova ulica 8. — Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Pražakova 8. — Telefon št. 40-34. — Tiska Zadrúžna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Pražakova ulica 8.

Vsebina:

Zgodovinska sprememba. — Mati božja (S. Sardenko). — Šmarnice. — Kličemo k Tebi, Marija! (F. Neubauer). — Za kruhom in lučjo (J. Plestenjak). — V Tvojem srcu (F. Neubauer). — Janica (M. Stepanova). — Zgodi se volja Tvoja (F. Golob). — Prodana ljubezen rodne grude (J. Kmet). — Prehrana zdravega in bolnega človeka (M. Sivec). — Ciklama krvavi (V. Pomlad). — Cvetje na oltarju (M. Juvan). — Iz naših krogov. — V naših domovih.

VIGRED

IMA V ZALOGI IN PRIPOROČA:

1. »Mati vzgojiteljica« . . . . . Din 16
2. »Med pomladjo in poletjem« . . . . . „ 10
3. »Predavanja socialnega tečaja« „ 10
4. »Materam« . . . . . „ 3
5. »Kuhaj varčno in dobro«, II. zv. „ 4
6. »Praktični nasveti gospodinji« . . . . . „ 3
7. »Higiena žene« . . . . . „ 3
8. »Higiena hiše« . . . . . „ 3
9. »Zdravilne rastline« . . . . . „ 4

Knjižice 4. do 9. morete plačati tudi v pisemskih znamkah

Zgodovinska sprememba

Na letošnji veliki petek so italijanske čete mirno zasedle del slovenskega ozemlja.

V Ljubljano so prispeli vojaški oddelki italijanske armade; kmalu nato je imela Ljubljana v svoji sredi Kr. Civilnega Komisarja g. Emilija Graziolija, ki je s svojo izredno ljubeznivostjo, obzirnostjo in umerjenim ravnanjem pokazal, da je mož na svojem mestu.

Poklonile so se mu v tem času razne deputacije in zastopstva. Med drugimi je napravil obisk tudi škof dr. Rožman.

V nedeljo 20. aprila t. l. dopoldne se je ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman v spremstvu prelata in generalnega vikarja Ignacija Nadraha in stolnega dekana dr. Kimovca podal na sedež Civilnega Komisarja, da obišče Komisarja Federala Emilija Graziolija.

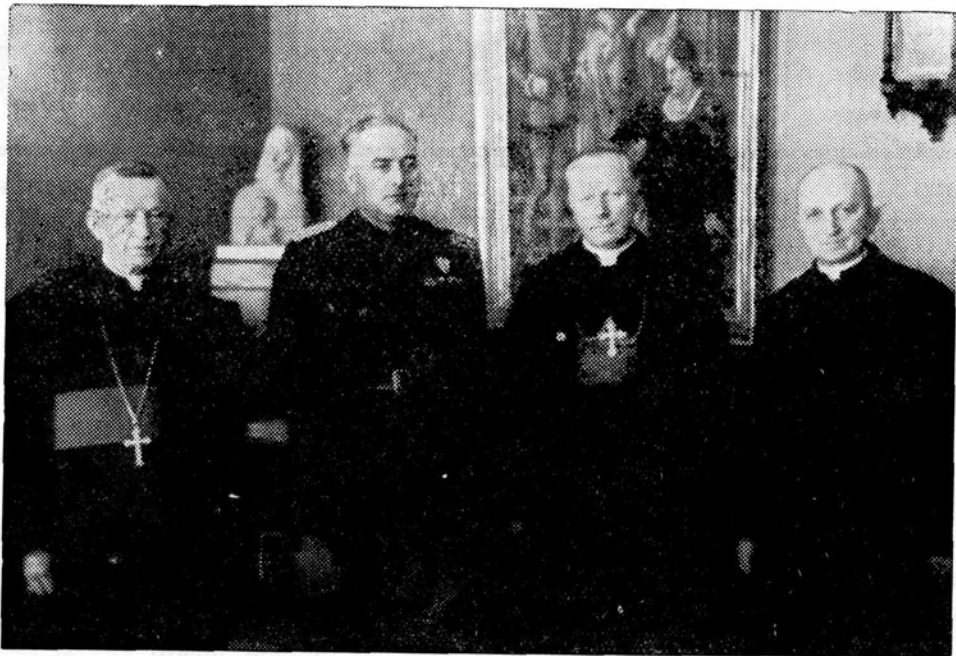
Ob vhodu sta ga sprejela polkovnik Piovani in posebni tajnik, ki sta ga spremila v pisarno Civilnega Komisarja. Ob stopnišču je bila postavljena častna četa Kraljevih Karabinerjev.

Msgr. dr. Rožman je sporočil Kr. Civilnemu Komisarju svoj pozdrav in pozdrav vse duhovščine na slovenskem ozemlju, zasedenem od italijanskih čet, ter mu zagotovil popolno sodelovanje cerkvenih oblasti s Fašistično Italijo v korist ljudstva.

Civilni Komisar se je zahvalil in se pristrčno razgovarjal s škofom, nakar sta govorila o raznih vprašanjih, ki se tičejo Cerkve.

V ponedeljek nato je vrnil Kr. Civilni Komisar obisk ljubljanskemu škofu. Spremljali so ga funkcionarji in častniki. Pri vhodu škofijskega dvorca so Kr. Civilnega Komisarja sprejeli predstavniki stolnega kapitlja in ga peljali v prostore knezoškofa. Kr. Civilni Komisar se je zadržal z Ekscelenco knezoškofom v pristrčnem razgovoru.

Dne 3. maja je postalo slovensko zasedeno ozemlje Ljubljanska provinca Kraljevine Italije s Kr. Vis. Komisariatom na čelu.

Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman na o'isku pri Kr. Civilnem Komisarju v Ljubljani

Silvin Sardenko:

Mati božja

*Slikar je Layer ječal v Kranju,
zaklenjen v tesno, temno sobo:
»Zmaščuj, Marija, strašno zlobo,
ki me še v nočnem muči spanju!«*

*In kakor sladka pesem v panju
napolni glasen šum tesnobo,
prinese beli dan svetlobo:
»Oproščam k svetemu te zvanju!«*

*Odklene ječa se slikarju.
On gre na Brezje in v oltarju
nam upodobi — Pomočnico.*

*In kdor bi rad se rešil spone,
iz ječe stopil te in one:
Poglej na Mater in Devico!*

Mati božja z Brezij

Šmarnice

Nežna majniška pobožnost, kateri pravi Slovenci šmarnice, ni nastala kar čez noč, ampak se je polagoma in brez šuma razvijala. Stopile so šmarnice na mesto tako imenovanih »ludi florales«; to so bile nekake igre, s katerimi so poganski Rimljani vsako leto ob koncu aprila ali v začetku majnika častili na novo oživljeno naravo. Prirejali so ob takih prilikah ljudske veselice, ki pa so bile sklenjene z mnogovrstnimi izgredi. Tudi stari Nemci so imeli podobno spomladansko slovesnost; kot majnikovo drevo so postavili brezo, bukev ali smreko ter so okoli tega drevja rajali in se radovali. Te poganske šege so bile med raznimi narodi tako zakoreninjene, da jih ni bilo mogoče odpraviti tudi potem ne, ko so se pokristjanili. Zato so skušali te pomladne veselice postaviti v službo nebeške Kraljice.

Ako motrimo zgodovino šmarnic, nam ta pove, da je prve šmarnice spisal Alfonz Modri, kralj kastilski († 1284). S preprostimi besedami za Marijo vneti kralj opominja, da v krasni pomladanski dobi ne moremo boljšega storiti kot iskreno častiti Marijo, ta zemski raj, to najlepšo pomlad, da si naklonimo pomoč dobrotljive in močocene zagovornice pred Bogom.

Pobožni dominikanec Henrik Suzo (umrl 1. 1365) je celo pomlad posvetil »najlepši izmed žen«. Že od mladosti je imel navado, da si ni upal odtrgati nobene cvetice prej, dokler ni okrasil s prvimi cvetkami Marijin oltar. Takrat je natrgal cvetic, spletel iz njih venec in z njim okrasil Marijino po-

dobu v samostanski kapeli ter pred njo molil in prepeval Marijine pesmi.

Skoro ob istem času je pariški zlatarski ceh vsako leto 1. maja postavil pred vrata Marijine cerkve »Notre Dame« majnikovo drevo; pozneje pa je v cerkvi postavil Marijin oltar iz zelenja in cvetja kot nekak šotor. Tudi je bila navada, da so na glavni oltar za majnik postavljali Marijine slike ali kipe.

V 17. stoletju se je polagoma udomačila navada, da so verniki ves mesec posvetili Marijinemu češčenju; zbrali so si za to najrajši mesec majnik.

Kapucin Lovrenc Schnüffis je leta 1692. izdal šmarnice, ki so zelo podobne našim. V njih opeva lepoto, visokost in moč nebeške Kraljice, božje Matere.

Šmarnice v sedanji obliki, da namreč ves mesec majnik posvetimo majniški Kraljici, so se utrdile šele v začetku 18. stoletja. Pripisovali so šmarnice jezuitu o. Lalomia († 1787); toda novejša raziskovanja so dognala, da je bil ta goreči jezuit le velik pospeševalec šmarnic, pobožnost sama pa je bila že takrat v več krajih znana in razširjena.

Posebno velike zasluge za razširjenje šmarnic si je pridobil jezuit o. Alfonz Muzzarelli (1749—1813). Leta 1786. je izdal šmarnice, ki so bile samo v laškem jeziku 70 krat natisnjene, prevedene pa tudi že v tuje jezike. Ob njegovi smrti so bile šmarnice v Rimu že v 20 cerkvah v navadi. Zelo hitro se je začela širiti ta pobožnost, ko jo je papež Pij VII. leta 1815. obdaril z bogatimi odpustki.

Kmalu so se šmarnice udomačile tudi na Francoskem. Ljudstvo je tam silno na-

---

Poravnajte naročnino!

vdušeno sprejelo to pobožnost in so za njeno razširitev kar tekmovali.

Kaj prijazno so sprejeli šmarnično pobožnost tudi v Belgiji že zgodaj v 19. stoletju.

Zgodaj že so se razširile šmarnice tudi na španskem. Praznujejo jih tam tako slovesno, kakor morebiti nikjer drugje. Viteški španec varuje češčenje Senore kot dragoceno dediščino. Saj je špansko ljudstvo že v najstarejših časih odkrilo ter skozi vsa stoletja častilo največjo prednost Marijino: njeno brezmadežno spočetje.

Nekoliko pozneje so se razširile šmarnice tudi po Nemčiji.

V Avstriji so se mogle ukoreniniti šele potem, ko je postala Cerkev po nastopu cesarja Franca Jožefa I. zaradi sklenjenega konkordata bolj prosta. Nadvojvoda Maksimilijan Este je poklical jezuita Janeza Stögerja in Jožefa Klinkovströma na Dunaj, da sta pridigovala vsak večer meseca maja v redovni cerkvi. Pobožnega ljudstva se je kar trlo; tudi dvor je bil vsak dan zbran pri majniški pobožnosti.

V tem času so se šmarnice razširile tudi po vseh avstrijskih deželah. Na Slovenskem so se tako udomačile, da si verno slovensko ljudstvo želi za vsako leto novih šmarničnih beril in so pobožni pisatelji kar tekmovali, da so za vsako leto spisali nove šmarnične knjige. Od cerkvenih pisateljev okoli Zgodnje Danice pa do današnjih časov imamo celo vrsto lepega in globokega šmarničnega branja. Spomnimo se na Je-

rana, Volčiča, škofca, Seigerschmidta, Jeršeta, Pirca, in prav do današnjih, pa bomo videli, da je slovensko ljudstvo z veseljem poslušalo Marijino slavo v prelepih berilih, ki so jih pripravili šmarnični pridigarji.

Mesec majnik je velik praznik za ves krščanski svet. Marijini zvesti častilci skušajo kolikor mogoče dostojno proslaviti svojo Gospo. Kjer je kaka Marijina podoba, se gibljejo marljive roke, da jo ljubeče okrasijo s cvetjem in zelenjem. V tisoč in tisoč krščanskih cerkvah, v mestu in na deželi se vrše skupne šmarnice. Zvečer, ko mine trpljenje dneva, vabi glas zvona vernike v cerkev pred Marijin oltar, ali jih že v zgodnjih jutranjih urah zbira okoli njega. Sredi lučic in dehtečega cvetja žari mila podoba nebeške Kraljice. Vesele Marijine pesmi se glase, iskrene molitve se dvigajo kvišku. Nebeški Tolažnici potožujejo ubogi Adamovi otroci svoje težave. Duhovnik proslavlja Kraljico majnika; na posled blagoslovi Jezus iz monštrance svoje ljubljene ovčice. Potolaženi in razveseljeni hite verniki na svoje domove.

Pa ne le v cerkvah, skoraj v vsaki hiši imajo ozaljšan Marijin oltarček, pred katerim opravljajo krščanske družine svoje skupne vsakdanje molitve. Tudi preprosto znamenje tam na polju dehti v cvetju in zelenju. Pastirček na paši ga ozaljša in preprosta planšarica na planini prepeva pred kapelico Marijine pesmi. Šmarnice so postale v pravem pomenu besede slovenska ljudska pobožnost.

Naj bi tako tudi ostalo!

Franjo Neubauer:

KLIČEMO K TEBI, MARIJA

Nekdaj si začula
nadangela klic,
zdaj isti pozdrav se
glasi Ti z goric.
Zvoni sred polja Ti,
Devica in Mati!

Zdaj v časih se hudih
in v težkih boleh
po naših samotnih
in tihih vaseh
glasijo molitve,
proseč Te rešitve.

Ničesar ne more
odreči Ti Bog,
povej mu, da stiska
preveč nas nadlog,
naj nas, ki smo slabi,
nikar ne pozabi!

Ko jutro, ko dan je,
ko bliža se mrak,
pozvanja udano
naš zvonček Ti vsak
in prosi Te vroče:
Vse Ti je mogoče!

Oj Ti, ki Te večni
izbral je Gospod,
da rešen bi greha
človeški bil rod,
ko žuga nam sila
Ti boš nas rešila!

Ti milosti polna,
Ti Mati vseh nad,
po Tebi naj vrne
miru se pomlad!
Ljubezen in sprava
naj kliče Ti: Zdrava!

Jan Plestenjak:

Za kruhom in lučjo

(Nadaljevanje)

Tinca je povesila oči in v duši jo je trgalo. Tako daleč se je spozabil župan in take umazane naklepe je koval. Fej! Tinci se je zastudil in misel na njegovo ženo jo je bičala. To bitje je vendar uničeno, živo pokopano in pri vsem tem nedolžno. Ozrla se je skozi okno in oko ji je nenadoma obstalo tudi na križu v kotu. Kristus se ji je zazdel izmučen, oči so pa odpuščale in roke, vse ranjene, prebodene so se čudežno odpirale in delile blagoslov. »Tudi njega se usmilil« je zaprosila Tinca. Tedaj je opazila, da Tineta še zmerom nekaj teži. Oči so mu bile zbegane, z obraza je pa skapala zasenčenost.

»Gospodična . . .«

»No, kaj bi?«

»Proti jugu jo mislim mahniti. Ne bojim se dela. Morda poznate koga in bi me priporočili? V Belgrad bi rad!« Tinca si ni znala razložiti prošnje, iznenadil jo je. Sapo ji je zaprlo. Ona naj bi ga priporočila? Komu? Koga naj vendar pozna tam na jugu? Koga neki? Pač! Kam vendar misli? Katehet Sveté, ki jo je učil pet let, se je preselil v Belgrad in tam misijonari. Saj res.

»Duhovnika poznam v Belgradu, on vam bo prav rad svetoval in pozna mesto,« je skoro izjecljala.

»Prosim vas, prosim in ne zamerite mi,« se je zatikalo Tinetu, Tinca je pa že pisala. Le roka se ji je nekam tresla, srce ji je bilo pa mirno, saj bo morda pomagala človeku, ki ga je obsojala in mu krivico delala.

»Tako! Ta vam ne bo odrekel.«

»Hvala vam. Tudi župnika bom prosil odpuščanja,« je izgoltnil in počasi odšel iz sobe. Zavil je na stezo in jo mahnil proti globeli. Tinca ga ni več videla.

Vzela je papir, ki je obrekoval Stano, in peklo jo je v roko. Tudi Tinetova, z

oglatimi vijugami in švigami okrašena pisava jo je zbadala v oči.

»Oj, kako prav je sodil župan Blaž! Natančno tako je rekel, kakor ima ona sedaj dokazano, le da osebe same še ni označil. Mogoče jo je pa osumil? Bog ve? Morda je celo prejšnjega župana obdolžil? Morda? jo je spreletevalo in zdaj na samem je šele razumela, česa vsega je zmožen človek, kadar zagospodari v njem slepa strast.

Večer se je že vsesaval na vas in v sobe se je plazila tema. Šipe so postajale motne, skoro neprozorne in črna samota je Tinco zaskrbelo.

»K Stani pojdi!« ji je nekaj ukazalo, in to prišepetavanje ji je bilo kar prijetno.

»Reši jo! Lahko ji prizanesesh s težko udarjajočimi minutami in urami. Papir ji pokaži in odleglo ji bo,« je kljuvalo v njej in jo dvigalo. Še pomislila ni, da je zunaj tema in da jo bodo morda obirali, se zgedovali in ugibali vse prej o slabem kot o dobrem, če bi jo videli zunaj tako pozno. Zganila je oba papirja, zaklenila miznico, dvakrat preskusila, če je dobro zapahnila vrata in se sključena, zavita v plašč, zgubila na stezi proti koči.

Veter se je poigral z macesni, dramil hrastičje in zdaj pa zdaj je splašena ptica sfrfotala in si premenila prenočišče. Zadela je ob kamen in noga jo je zbolela, oprasnila se je ob robidovje, ki je preplezalo stezo, tam izza Krvave peči pa je krvavo mežikal mesec in se sunkoma metal proti zvezdam, ki so trepetale na sredi neba.

Ni je bilo strah, ni je zeblo, noč se ji je zazdela topla in sladkobno prijazna. Tema jo je božala in pogovarjala se je z zvezdami. Ko je opazila lučko, ki je dremala, kimala, skoro zaspala in se spet pognala, kot da se je prebudila iz težkih sanj, pa ni čutila več tal pod nogami, divjala je

proti Stani, ki je sama in ne more od bolečin zaspati.

Odpela si je plašč in obrisala pot. Na nogavicah in čevljih je začutila roso, ko je bredla po nizki travi in se zdaj pa zdaj spotaknila ob grebene resja ali ob groblje pograbkov.

Ljubljana se je svetlikala. Megla je ugašala luči zdaj na tem, zdaj na onem koncu, vlak se je zagnal iz mesta in za slovo nasul ob robeh na pašnike mernike isker, ki so se takoj poskrile kot splasene kresnice.

»Vi, za božjo voljo, gospodična Tinca,« se je začudila Stana, ko ji je odpirala. »Pa se vam vendar ni kaj zgodilo?« je prestrašeno vprašala, a jo je strah takoj minil, ko je Tincin obraz razodeval srečo in prečudno blaženost.

»Nič ni, nič! Nisem mogla strpeti. Spati se mi ne da. In za vas bom nekaj imela.«
»Res? Radovedna sem.«

»Vi ste?« jo je ogovoril župan Blaž.

»Tako je prav, tako, da se spoznam z novo gospodično učiteljico,« se je oglasil za njim doktor Lape, siv že, a vedno nasmijan in v lepote slovenske besede in slovenskih hribov, gora in brd strašansko zaljubljen. Dvakrat, trikrat na teden ga prav gotovo pot zanese na Grmadó in v koči se čuti domačega. Stana ga nič več ne sprašuje, želite to ali to, ona že ve in se nikoli več ne zmoti: to in to je treba doktorju, zraven ga vpraša še za svet in če je bolehná, ji takoj nasvetuje na stotine zdravil.

»Kaj si bosta mislila, da ob taki uri kolovratim po samotah?« jo je speklo, ko se je predstavila doktorju, čigar ime je bilo že tudi njej znano. Brala in slišala je že veliko o njem in kar vesela je bila, da se je seznanila z gospodom.

»Kar za našo mizo!« je ukazoval doktor in Tinca je nekam plašno sedla v njegovo bližino. Stana ji je natočila konjaka.

»Gospod doktor, večerja je že pripravljena. Ali naj postrežem?«

»Seveda, seveda! Gospodični tudi. Jaz dobro vem, da je potrebna. Vi sami kuhate, sem zvedel. Ni prijetno tako življenje. Najprej se ubijaj z otroki, no, potem se pa motovillite pred ognjiščem. No, za telesno vzgojo so vam dobro preskrbeli, ha, ha!« se je zasmeljal doktor in točil ob njej kozarček.

»Gospodična, na vaše zdravje!«

Tinca je nagnila in starikavi doktor se ji je kar prikupil. »Dobra duša mora biti!« si je zatrjevala, vsaka njegova beseda je bila tako prirodno mehka, jasna in sladka, da se je oprostila vsake zadrege in kar dobro se ji je zdelo, da je ušla samoti. Le to jo je speklo, ker ni materi odpisala.

»Na vaše zdravje!« je napil tudi župan, napiti je morala Stana. Odložila je bila dišeče klobase z zeljem in tudi sama prisedla.

»Tako! Gospodinja v družbo, ne pa na zapeček!« jo je podražil doktor in načenjal večerjo.

»Veseli me, da sem vas spoznal. Že prej sem slišal o vas, ko smo se menili o tisti bedasti, kaj bedasti, zlobno izmišljeni ovadbi,« je razpredal pogovor, ko so peli noži in vilice in je luč trepetala na mizi in jo obletavala večša.

Stana je spet pobledela in še rdeči odsev luči je skopnel na njenem licu.

»Res? O tisti ovadbi sem se pa še pred dobro uro menila tudi jaz in še sanjalo se mi ni, da bom zvedela za stvari, ki se mi še zdaj zde kot pravljica.« Tinca je bila skoro razposajena. Stana jo je gledala in je ni mogla razumeti.

Če bi mama videla...

»To me pa zanima,« je povzel doktor. Oči so resno spraševale, ustnice se niso zganile. Tinca je takoj spoznala, da mu je vse skupaj ogabno in kar vesela je bila novega Staninega zaveznika. »Le toliko vem, da so vas o ovadbi poučili, če pa kaj več veste, bom pa še jaz vesel. Tista reč s kožuhom se mi le preneumna zdi in so samo čenče, pa naj se je zgodilo tako ali tako, saj nikjer ni bilo rečeno, da si ga je zaslužila v koči, ha, ha! Grmada je velika in obsežen kraj, kaj bi tisto, se oblast ne bo obesila, moralo je biti še kaj »pojasnil«, bi rekel. Gospod župan pravilno domneva.«

»Popolnoma! Tudi za las ni zgrešil. Osebe sicer ni označil, najbrž jo je pa sumničil,« je zatrdila Tinca. Stano je osupnilo in je prijateljico hvaležno pogledala, čeprav ni vedela zakaj.

»Prezgodaj me hvalite,« se je muzal župan, ki je le poslušal in je tudi njega grizlo, da ne more na čisto.

»Nič prezgodaj,« ga je zavrnila Tinca.

»Gospod doktor, berite tole pisanje, da ... berite glasno!« Zatikalo se ji je in že ji je bilo žal, zdelo se ji je, da prejšnjemu županu koplje grob in zdelo se ji je, da zanj prosi žena: »Usmilite se ga, saj ni vedel, kaj dela!«

Spogledali so se, nihče pa ni črhnil besede. Doktor je bral, kaj vse se godi v koči, parčki se zbirajo, skupna ležišča so res skupna ležišča, razdiralne družbe in društva se shajajo, pijančujejo, plešejo in pohujšujejo narod...

»Vraga, dobra je ta!« se je ustavil doktor in si prižgal cigareto. Stana in župan sta se spogledala. Njo je bilo kar sram, zdaj se je ugrižnila v ustnico od jeze, saj so bile v ovadbi strašanske trditve. Župan je zmajeval z glavo in čakal, kdo da je pisec teh izmišljotin.

Doktor je bral. Že njemu se je zatikalo, zdaj pa zdaj je udaril z roko po mizi, zaklel in vrgel ogorek cigarete po tleh.

»Prosim, da se tozadevno vse potrebno ukrene!

župan ...«

je besno izbruhal doktor in odložil papir.

»Gospodična, bodite tako dobri in izročite mi ta papir. Zaradi gospodinje! Kaj takega!« je vihral zdravnik, si prižgal cigareto in natočil vsem cvička.

»Preberite še prilogo,« je mirno, skoro nekam utrujeno pokazala na polo, ki jo je v svoji jezi doktor že prezrl.

»Saj res!« Bral je in lice se mu je jasnilo, župan in Stana pa niti dihati nista mogla. Stana si kaj takega ni mogla misliti, čeprav so ji bili grehi odstavljenega župana znani. Župan sam pa je premišljeval, kako da se je mogel preriti do misli, ki jih sedaj potrjujejo papirji, da je ovaduuh prejšnji župan.

»S prisego potrjujem, da se je župan, moj stric, vse zlagal, sam je rekel, da vse ni nič res in da hoče posvetiti le Stani ...«,« je prebral doktor iznova.

»Zver!« je siknil skozi zobe, potem pa segel v roko Tinci, Stani in županu.

»Prav res, veseli me, da se je tako izteklo. Gospodična učiteljica, sam Bog vas je danes poslal k Stani.«

Stana se ni mogla vzdržati, oklenila se je Tincine roke in je zaihtela. Tinca je na svoji roki začutila vroče solze in nič več je ni bolelo, da je prinesla te papirje v kočo in jih izročila doktorju.

»Gospodična Tinca, morda ste pozabili?« se je nasmehnil župan, ko se je Stana odahnila in je doktor skrbno spravil oba papirja, zmerom pa še zmajeval z glavo.

»Kaj neki?« ga je začudeno vprašala.

»Takrat pa čeprav bratovščino, ste se pridušili, ko sem omenil, da se homo še smejali. Vedel sem, da bomo ovaduha zalotili.«

Tinco je bilo sram, svojih besed se je pa le spomnila.

»Bratovščino, tako je! Za tako zmago se pa že spodobi,« je ploskal doktor. Tinca in Stana sta se spogledali in obema je bilo tako toplo pri duši. Obe sta čutili, da sta si blizu in da sta si njuni srca povezani.

»Poljub na to!« je ukazal doktor, ko so izpraznili kozarce.

»Stana in Tinca, vidve pa po dva!«

Objeli sta se in poljubili in od tistega trenutka dalje sta si bili več kot sestri.

XII.

SONCU NAPROTI

Tiste velike počitnice je Stana preživela doma. Mati se je čudno postarala. Lojze je postal kar možakarski in Janez se je neznansko potegnil.

Mati se od Tince niti ganila ni. Poslušala je in izpraševala. Pozabila je na vse, saj je bila blažena, ker je njena hčerka srečna. Bala se je le dneva, ko se bo morala od nje spet posloviti.

Tinci je Stana vsak teden pisala in jo obveščala o vsem, kar se je zgodilo v Zarečju. Odstavljeni župan je bil obsojen, grunt so prodali na dražbi in kupil ga je — župan Blaž. Preselil se bo v Zarečje, kakor hitro mu ozdravi žena. Hišo že popravlja, v njej pa še stanuje prejšnja županja. Smilila se mu je in jo ni pognal na cesto.

Tinca ji je odgovarjala, popisovala le, kako skrbi zanjo mati, kako ji brata strežeta.

Stana ji je sporočila, da je Blažu umrla žena in mu zapustila otročička, ki mu je komaj tri tedne. Siromak je ves iz sebe. Vsem se smili, še doktor ga zmerom obiskuje in ga tolaži. Shujšal je in nikjer nima obstanke. Pa tako mlad. Tincino je stisnilo pri srcu, solza ji je kanila na bluzo in v duhu je gledala otroka, ki steguje svoje drobne ročice in tiplje, da bi dotipal materine prsi, pa roke tonejo v praznini, utonejo v težkih, lopatastih dlaneh očeta.

»Težko te že čakamo! Otroci sami so se že naveličali počitnic. Dela imam čez glavo!« je dodajala na koncu pisem, v nekem pismu pa priložila Tinetovo in v pismu petstodinarski bankovec. Tine se ji zahvaljuje za priporočilo, dobro se mu godi, preskrbljen je, s poslanim denarjem naj pa popravi okna, je dostavil.

»Naj bo za temeljni kamen novi šoli!« ji je nekaj šepnilo in skrbno je spravila denar in Tinetu, ki ga je nekdanj obsojale, se je zahvalila in mu povedala, za kaj je namenila denar.

»Kar rada greš, mene pa tako skrbi,« je jecljala mati, ko je Tinca pospravljala

svoje premoženje v košaro. Vsa je bila že v šoli. Metka jo najteže čaka. Tako rada bi že deklamirala, pred vsemi brala in se z njo razgovarjala, kako in kaj je v mestnih šolah.

»Kaj bi vas skrbelo! O božiču spet pridem. Služba je služba in veste, da je kar lepo med otroki,« se je izgovarjala, bilo ji je pa le težko, vedela je, da mati teden dni ne bo mogla spat.

»Vsaj piši mi veliko!« ji je naročala, ko sta se že v Loki razšli. Tinca ji je nakupila za cel koš drobnarije.

»Bom, bom,« ji je zatrjevala in obe sta si brisali solze.

»Bom, bom, bom,« je pel vlak...

Zarečje se ji je zdelo spremenjeno. Blaž je kupljeno hišo predelal, prebelil in jo na novo pokril.

Kolovozna pot je bila sedaj izravnana in ilovnato brozgo je zasulo kamenje in po vrhu se je belil pesek.

»Pozna se, da imamo novega župana,« so ji zatrjevali vaščani in jo prijazno sprejemali. Zazdela se ji je, da so se radovedne oči izza oken umaknile in da se pogledi ne love več po njeni bluzi, po njenih čevljih in se ne zapletajo v njene lase.

Še šola, vsa stara in mršava, se ji je zazdela lepša in njena sobica je bila nekam svetlejša.

»Gospodična, tri pesmi sem se naučila,« jo je ustavila Metka in ji ponujala rož in božjega drevesca, da bi na njeni mizi ne bilo tako prazno.

»Lepo. Katero pa znaš?«

»Življenje ni praznik. Gregorčičeve pesmi sem staknila.« In otroku je kar utripalo v očeh in sladka blaženost je dehtela z njenega obraza.

»Povej mi jo, pozabila sem jo že!« se je hlinila Tinca, saj je poznala vse Gregorčičeve pesmi.

(Konec prihodnjič.)

M. Pučko:

ŽALOSTNA

Blestijo se polja,
belijo ceste,
šumijo potoki
in v daljo hite...
Pa sem vpraševala
te bele ceste,

šumeče potoke,
to ravno polje,
kaj čas bo prinesel
za moje srce?
... Odgovor je bil:
Gorje, — le gorje.

Tiho se temni dobrava,
 slavček ne drobi;
 glas veselega pozdrava
 v polumrak zvoni.
 Oj pozdravljalj, priporoči
 rajski Materi srce,
 da bo snivalo ponoči,
 da bo mirno vsaj do dne!
 Vsega v svetu je iskalo,
 našlo pa je tako malo!
 Ah, veliko: — zmot, prevar!
 Čakalo je lahkoverno
 srečo zemsko neizmerno —
 Kdo mu je dejal: Nikar!?
 Sreče bajne željno, žejno
 v svet zaupalo brezmejno,
 večni sanjalo je maj . . .
 Cvetje belo je dehtelo,
 vse je pelo, vse žgolelo,
 lil je v svet neba sijaj.

Pač je večkrat v žgočih dnevih
 ptič umolknil, cvet odpal;
 pa je drug, krasnejši vstal
 in v čarobnih nočnih spevih
 slavček v gaju je drobil,
 ko sijaj je lune lil.
 Še bogata je priroda
 v cvetje se odevala,
 v njej radost je pevala,
 v sreči vsa je sevala:
 Srcu kruta pa usoda
 vzela up je in radost,
 v njem molčala je bridkost.
 In ta čas edina Ti
 z milostnimi si očmi
 toplo name se ozrla,
 drug si meni raj odprla:
 V Tvojem srcu, rajska Mati,
 gledam zdaj svoj majnik zlati!

Mara Stepanova :

Janica

Na brajdi pred hišo so se pokazala prva očesca. Popje je nabrekalo iz dneva v dan in zgodnja hruška za skednjem je imela skoro zelene lističe. Rumene narcise na prisojni lehi tik pred pragom so že davno cvetele. Vsako leto jih je sonce sv. Jožefa že našlo v bogatem rumenilu, ki je čudovito in razkošno bogatilo misli v pomladno nastrojenje.

Mala Janica je stala ob ozari za hišo, od koder je puhtel v ozračje vonj pravkar zorane njive. Lovila je z malimi ročicami rahlo tančico meglice, ki je preprezala sinji zrak nad ozarami in se naposled vsa izmučena od neuspešnega lovenja naslonila na posekan brest ob meji.

Nekaj v tistih dneh petletni deklici ni šlo iz glave. V nedeljo, ko je sedela pri peči, sta se oče in sosedov stric menila o njenem starem očetu, ki je bil dolga leta v Ameriki in se je naposled ves izčrpan vrnil domov. Neko jesen, Janice takrat še dolgo ni bilo na svetu, se je vrnil in niti teden za tem nenadoma — umrl. »Zemlja ga je klicala,« je sosedov stric zamišljeno pripomnil in se zazrl v sliko

starega očeta na steni . . . Janica je vedela, da je to slika starega očeta in ne enkrat se je zgodilo, da je pristavila stol in jo ogledovala. To je delala vedno, kadar je bila sama. Otrok bi prav gotovo ne vedel povedati, zakaj je to delal. A eno je bilo gotovo: preveč se je govorilo v družini o njem in vse, kar je slišala, je bilo tako skrivnostno in njeni mladi dušici tako nerazumljivo zagonetno, da se ni mogla iznebiti misli nanj in na vse, kar je bilo z njim v zvezi. In nazadnje je morala slišati še to, da ga je »zemlja klicala« . . . Moj Bog, le kako je to mogoče, da bi zemlja klicala?! Ona sama njenega klica ni še nikdar slišala. Poslušala je ptičke, kokoši, race, gosi, mukanje krav in rezgetanje konj, slišala je po svoje govoriti že vsa živa bitja, a zemlje po svoje govoriti ni slišala še nikdar. — Sedala je pod staro tepko pred hišo in se tam vsa predačala svojim razmišljanjem, a je slednjič pritekla k materi v kuhinjo in se sprostila svoje skrbi:

»Mamica, povej mi, kako zemlja kliče?«
 Otrokove oči so bile tako polne vprašanja,

JADRO

da je materi skoro zaprlo sapo. Naposled se je mamica nasmehnila in pobožala otrokovo kodrolaso glavico:

»Janica, ti tega ne moreš razumeti. Ko boš velika, boš vedela vse.«

To naj bi bil odgovor za tako žejno dušico?! Deklica je bila razočarana in žalostna in je zopet odšla pod staro tepko. Tej so se napenjala očesca v zelenkasto-rdeče kepice, ki so se tako lepo dale luščiti od drobnih vejic. To je ona sama že poskušala, pa jih je takoj za tem dobila po prstih. O, to je bolelo! In res, od takrat je znala mnogo bolj ceniti te zelene mehurčke.

Od dolgega časa je skozi veje tepke s pogledi lovila sonce, ki se je nagibalo v zaton. Tik nad zvonikom metliške cerkve se je pomikalo nizdol in Janico je nenadoma nekaj presunilo: Kaj, če se zdaj ta svetla rumena kroglja zatakne za oni šiljati zvonik in tam obvisi? Ko je padlo že tako nizko, da se je zdelo, da je res obviselo vrh zvonika, je deklica zakrilila z ročicami in skoraj kriknila na ves glas: »Mama, glej, sonce se je nabodlo!« Za nekaj hipov je ostrmela, a ko je videla, da leze vedno niže in niže, se je nekaj časa čudila, kako je moglo uiti tisti »špic«. Ona sama bi bila prav gotovo obvisela na njej in si od vratu do kolen razparala obleko. To bi jo mama našeškala, da bi bilo joj! Tako je nekaj časa razmišljala, naposled se je umirila. Ni bil to edini primer, da je bila razočarana v svojih otroških misli in presojanjih. In ko je minilo to, je bila zopet pri starem očetu. Prekrižala je roke in se sesedla v en sam kupček misli in razglabljanj in ničesar ni bilo, kar bi ji bilo moglo iztrgati iz njenih sanj.

*

Tiste dni je bila deklica zamišljena. Ni hotela jesti in ponoči je mnogo govorila. Posedala je pod staro tepko ure in ure in ni ji bilo od igranja. Nekega dne pa je nenadoma tlesnila z ročicami in obrazek se ji je zjasnil: »Že vem, kaj bom storila!« Prekucnila je kozolec od samega navdušenja in od razigranosti vlačila muco za rep tako dolgo, dokler ni dobila poštene praske naravnost na nos. »Prav ti je,« je zakričala mama v njen presunljivi jok,

Beli se jadro osamljeno
v meglicah sinjega morjá...
Kaj gre iskat v neznane dalje?

In kaj zapušča zdaj domá
Kipé valovi... Veter se budi grozeče
in jambor se majú, ječi...
Joj, jadro pač ne išče sreče,
pred srečo tudi ne beži!

Pod njim vodé svetlé kot zarje,
nad njim pa sonca zlati soj —
a glej upornik nese že viharje,
kot bil bi v njih njegov pokoj...

»drugič pa pojdi v hlev pa vleci konja za rep, mala neumnica!« Toda mala neumnica se je kmalu potolažila, zginila je mami izpred nosa in šla tisti večer neverjetno zgodaj spat.

Drugo jutro je mama rahljala otrokovo posteljico. Premaknila je blazino in izpod nje so se po beli rjuhi vsipale drobne grudice zemlje. Grudice zemlje, ki naj bi Janici razodele, kako zemlja kliče... Ni vedela, ali bi se jezila zaradi pomazanih rjuh, ali smejala. Poklicala je deklico in jo prijala za roko. »Janica, zemlja ne kliče tako, kakor ti misliš. Saj nima ust. To morejo razumeti le veliki ljudje.« Poljubila jo je na otroške oči, ki so danes zopet kazale veliko razočaranje malega otroka. »Da, mamica,« je pritrdila mala, »saj sem vso noč čakala, pa ni bilo nič. Kako rada bi bila že velika!« — »Da bi ne bila nikdar tako velika, da bi morala okušati vso veliko bolečino desetnika, ki mu dom ne more dati ničesar, razen pedi zemlje za poslednji dom!« je žalostno mislila mama in stisnila malo na svoje grudi.

*

Neki večer Janice ni bilo od nikoder. Mrak se je spuščal od vsepovsod in bela cesta mu je tonila v naročje kot zaljubljena nevesta. Bil je večer, v kakršnih je človek srečen, da sme gledati zarji v njeno krasoto, da si sme ob pogledu nanjo obogatiti spomine. Da mu bo nekoč ob spo-

minu na take tihe ure čudovitega doživljanja toplo in bogato pri srcu, da mu bo sijalo iz daljnje preteklosti v sivo tistočasnost, katera mu ne bo v stanju nuditi ničesar okrepčujočega in poživljajočega. Tak je bil tisti večer, ko so iskali otroka. Prehodili so vse steze in oče je z grabljami prebrodil vaško lužo za vasjo. Srce se je oddahnilo obema, ko ga notri nista našla in roki sta se jima kar sami od sebe oklenili druga druge. To je bila nema govorica, da otrok še ni mrtev, da še živi, toda kje, kje? ...

Tonila sta po cesti v mrak. Janica, Janica! ... Žena je splašila jato jerebic, ko je hotela preko ozar, in mož se je s trepetom zazrl v utrinjajočo se zvezdo na vzhodu. Saj ni bil praznoveren, toda če se svetla zvezda utrne in zdrsi po sinjem azuru, pomeni to prav gotovo smrt človeka. Toda Janica ni človek, ona je še tako majhen, nedolžen otrok ...

Daleč zunaj vasi so rastle breze. Te breze so bile njihove. Njihova je bila njiva,

na kateri so rastle in kakor da je nekaj hotelo tako, sta oba hitela tjakaj. Noč je bila svetla; sij zvezd je ožarjal zemljo in ko sta mož in žena stopila pod prvo brezo, se je mlečni sij ustavil na bledem, spečem obrazku male izgubljenke, na njenih golih nožicah, na ročicah, ki so drhtele v večernem hladu.

»Ubogí otrok,« je presunljivo dejala žena. V hipu je vedela, kaj je iskala Janica tukaj. »Ta njena čudna radovednost mi jo bo nekega lepega dne še ugonobila.« Mož ni razumel ničesar. »Pretepel bom malo neumnico, da bo vse življenje pomnila to svojo budalost!«

»Ne boš je tepel,« se je zavzela žena in otroka dvignila v naročje. Mala se ni prebudila. Niti potem ne, ko sta jo doma položila v toplo posteljico. Drugo jutro je imela vročino, tretje jutro so že vsi vedeli, da je Janica zelo bolna, in preden je minil teden, je mali angelček za vedno zaspal med voščenimi svečkami in ni nikdar doživel biti velik ...

Franja Golob:

Zgodi se volja Tvoja ...

Dekleta, ali veste, kako lep je tisti dan, ko zagledate na svoji gredici droben listič in veste: rdeča roža je vzknila?

Ali veste, kako ste vesele takrat, ko rdeči nagelj svoje rožnate ustnice odpre in svojo drobno glavo spusti po zidu navzdol, kliče: »Mladenka živi za temi zidovi. Njena roka me goji.«

In, ali veste, kako presunljivo svetla je tisti dan, ko privriska mimo okna kraljevič in prosi: »Daj mi nagelj...« Pa mu ga daš. Pripne si ga na prsa in odvriska na zelena polja. V tvoji duši ostane njegova podoba, a njegovo srce se vrača na okno, kjer tvoj rdeč nagelj žari ...

Enkrat v svojem življenju je sleherni postavljen pred vprašanje: »Ali daš nagelj?« Marsikdo zelo zgodaj, drugi zelo pozno.

Toda vsak!

Nada je bila še mlada. Niti dvajset let še ni dopolnila, ko je njeno srce odprlo okno v svet. Skozi to okence, ki je bilo prav majhno, je priplaval prvi svit rožnate zarje do živega zaklada, ki ga je

Gospod Bog položil v srce vsaki od nas. Ko so se rožnati prsti zarje zapletali v bogastvo njenega srca, je vstala in poiskala cvetlični lonček. Mehko prst je nasejala in posadila rdeči nagelj.

Mali nagelj je tako lepo klil na oknu njene sobe, da se mu je sleherni čudil. V Nadinem srcu pa je vstalo hrepenenje. Tisto tiho, tajno, nikomur sluteno hrepenenje, ki mu še nihče ni izmeril višine poleta in ki mu še nikdo ni postavil meja.

A rožnata zarja je vabeče trepetala in tako živo sijala, da Nada ni mogla odvrniti pogleda od nje. Njeno hrepenenje je rastlo vedno više. Vsa njena duša je stopila na pot, da poišče ... Koga? ... Kaj? ... Nada ni vedela, koga išče in ni vedela, kaj išče.

Bila je mlada. Bila je lepa. Bila je dobra in inteligentna.

Takrat se je zgodilo, da je prišel mimo njenega okna sosed. O, kolikokrat je že šel mimo, pa ga ni videla, pa on ni nje opazil. A danes ... Sklonjene glave stopa po poti. Ne poje, ne vriska. Saj, ko bi

pel in vriskal, ga Nada niti opazila ne bi. Toda, sklonjene glave stopa... Kako to?...

Glej, dvignil je glavo. Njegov motni pogled plava, plava širom okrog. Pa se zdi, da ničesar ne razločuje in tudi ničesar ne išče.

Zagledal je Nado. Prestrašil se je je. Zmedeno je pozdravil: »Nada, dober dan!«
»Bog ti ga daj, Andrej! Kako to, da si tako žalosten?«

Njegov motni pogled se je zavil v še globljo kopreno. Splaval je okrog in nazadnje obstal na njej.

»Ah, Nada!...« Bilo je gorje v tem glasu, bil je obup, bila je prošnja: Pomagaj!

Zasmilil se ji je. Za roko ga je prijela in ga posadila na stol v svoji sobi. »Pri-poveduj!«

»Ah!...« Samo to, nič več. Nada pa gleda, gleda, gleda. Mar res teko — solze? Iz sinjih, živih, veselih Andrejevih oči — solze?

Da, solze teko. Solze, ki jih je porodilo gorje mladega fanta, ki bi rad dobro po svoji poti naprej, a mu sleherni izpodbija korak.

»Andrej, kaj misliš!«

»Ti ne veš! Ne morem več, uničen sem...«

»Ne! Nikdar! Nikoli!«

»Da ne? ...«

»Ne!«

Lahen žar zasi je v njegovih očeh. Vstal je. »Iti moram.« Tam zunaj je sonce zašlo. Mrak je legel na majniško polje.

»Zbogom!« Prožil je roko.

»Zbogom!« Stisnila sta si desnici in si poiskala oči. Hip, dva morda, sta gledala v srce drug drugega. Roke so se močneje stisnile. Po dekletovi desnici je teklo upanje v fantovo dušo. Vera, močna, da vse zmore, je napolnila njegovo srce.

Ko je odhajal, se je ozrl. Ob rdečem nagelju je stala in zrla v mrakotni večer. Zasanjane so bile njene oči.

»Zbogom!« je vzkliknil in mislil: »Ah, Nada! Ti dobra duša! ...«

*

Na Nadinem oknu je rdeči nagelj zacvetel. V svetla jutra in mirne noči je žarel, v vroče dni in hladne večere dehtel

K. D. Bálmont — J. Borštinar:

PRIŠEL SEM ...

Prišel sem na ta svet,
da gledal sonce bi in tih obzòr;
prišel sem na ta svet,
da gledal v soncu bi vrhove gòr;
prišel sem na ta svet,
da gledal morje bi in cvet dolin.
Zaprl sem
v svoj pogléd brezmejni svet, jaz vlastelin!
In strl sem
hladno pozabo s silo domišljije,
ki hipe vsê,
polné odkritij, v živo pesem zlije.
Ta tajna sila vrê
iz mojih ran, zato pa ljubim jo tako!
In kdo
mi v pevski sili je enak? Nikdo. Nikdo.
Prišel sem na ta svet,
da gledal sonce bi, a če ugasne dan,
jaz še bom pel,
o, pel o soncu, smrti že prodan!

---

tako opojno kot noben drug. Za koga? ...
Bo prišel postavni fant še kdaj mimo? Bo li videl cvetoči nagelj? Se bo vprašal, za koga cvete? Bo li pomislil, da — zanj?

Gojila je nagelj. Čakala je, da pride še kdaj mimo, pa najsi bo pojoč ali jokajoč.
Ni ga bilo.

Nagelj je že odcvetel. Le en cvet še ni umrl. Dolgo, dolgo je vztrajal. Hotel je kljubovati zimi in smrti.

Hrepenenje Nadinoga srca se je vračalo samo vase. Umiralo je.

»Zakaj, zakaj okušam ta kelih, moj Bog? Zakaj, zakaj odcvete moj nagelj in nikoli več zacvetel ne bo?« je jokalo njeno srce.

Angel varuh je odgovarjal: »Davno že si spoznala, da ti ob rojstvu ni zacvetel dehteči, rdeči nagelj, ampak beli, bodeči glog. Čemu žaluješ, če odcvete nagelj? Mora odvesti!«

»A zakaj je potem nagelj vzcvetel!«

»Vsakomur mora zacveteti, a cvete ne vsem. Tebi je zacvetel, a cvetel ti ne bo. Ne nagelj, ampak glog!«

Nada se bori za svoje zadnje hrepenenje. Bori se za zadnji cvet. Neguje ga. Hoče ga obdržati, a glej! že oveneva...

Le na njenem oknu še cvete nagelj in na vrtu se rdeča vrtnica bori z jesenjo. Oba cvetova sta bolna, a edina daleč naokrog!... Bo li prišel mimo sedaj? ... Bo? ...

Ni ga.

Jesen. Megle. Mraz.

Nageljjev cvet je odmrli. Vrtnica se je usula.

In tudi hrepenenje Nadinega srca je moralo umreti. Angel, čuvar zaklada njenega srca, je opominjal in prosil. Nada se je vdala njegovim prošnjam. Spoznala je in se odločila: »Umri, moje hrepenenje! Ob začetek moje poti je Gospod Bog napisal: »Sama« in ob konec prav tako: »Sama.« Smem li njegov ukaz zavreči? Ne, ne smem! Moram ostati sama. Glog beli, bodoči, le dehti in sveti na mojo pot. Tvoje trnje me ne bo bodlo in ne ranilo... Oče moj... zgodi se tvoja volja...!«

Čudno. Takrat je mir navedal njeno srce. Rdeči nagelj je... odcvetel.

Spet je pridehtel maj. Rdečih nageljev so se veselile deklinke oči. Pomlad so pile, življenje so blagoslavljalje...

Sredi dehtečega maja je Nada pisala: Maj. Cvetovi. Dehtenje. Rdeči nagelji... Nocoj sem sanjala o Andreju in o mojem lepem rdečem nagelju, ki sem ga zvesto negovala. O Andreju, o tistem, zaradi katerega je hotelo vzcveteti moje srce, a sem tisto cvetje do korenin uničila. Danes sem mirna in vem, da je moralo tako biti in da je bilo prav tako. Če je bilo od vseh vekov pisano na moji poti: Sama!, kako bi mogla drugače! Toda takrat je krvavelo moje srce in rešila me je molitev: »Zgodi se Tvoja volja!« Zato tudi danes ponavljam: Zgodi se...!«

Vsakomur zacvete nagelj po volji Gospodovi, a po želji Sinovi cvete le nekaterim. In tistim ga Duh vedno znova napaja s svojo roso, da cvete rdeče kot kri človeškega srca.

Deklica in metuljček

O, naj bi vsi nagelji vsem odbranim cveteli in dehteli lepše, kot je cvetel in dehtel meni na mojem oknu...

Zato tudi v ta namen: Zgodi se Tvoja volja...!

S. S.: JE LEGEL VEČER ...

Kot zvezde, ki so v hrepenenju zagorele, se spuščajo težke snežinke na mokro zemljo, tam onkraj kot v pravljici mesto umira... in burja se z jokom preliva v temo...

V očeh ugasnili so nama plameni, še v duši se zil je svinčeni nemir, glej, roka ob roki je v noč omahnila: na najine sanje je legel večer...

Prodana ljubezen rodne grude

Povest iz kmečkega življenja. — (Nadaljevanje.)

Anica je šla v trgovino nakupovat. Že danes bi morala iti z doma, pa jo je mati zadržala. Jutri pa zagotovo, kdo se jo bo upal odvracati. Na poti je srečala Kolenko, zavito v veliko ruto. Počasi je stopala, njen voščeno blede obraz je kazal utrujenost in bolehnost.

»Mati, kam pa vi?« se je vznemirila Anica. Stisnila ji je desnico.

»Ti nočeš k nam, moram pa jaz k tebi!« ji je rahlo očitala.

»Pogumni ste, da se tako slabotni podajate od doma. Prehladili se boste.«

V skrbi ji je poravnala ruto, ki ji je le na pol visela preko ramen.

»V mesto boš šla, kakor sem slišala,« je začela Kolenka.

»Pojdite, mati, z menoj domov! V trgovino sem bila namenjena, pa bom že Metko pognala...«

»Ne, ne; saj grem precej nazaj,« je hitela. »Samo to te prosim, Anica,« je hlipala, »povej Francetu, naj pride domov. Nič ti ne očitam. Bog ve, da ne, toda ne morem ti povedati, kako je hudo pri nas. — Greva lahko skupaj k fari,« je dejala, »če ne boš prehitro hodila.«

Anica je molče šla tik nje. Teža ji je padla na srce. Očetova kletev mori mater, sina in njo — ubogo Anico.

»Sinoči sem pisala pismo,« je nadaljevala v presledkih in lovila sapo. »Vse bi mu povedala, saj je moj sin. Rada ga imam in moje oči ga bodo solzne iskale do konca življenja. Tudi tebe Anica ljubim; četudi misliš drugače.«

Prenehala je. Izgubila se je v mislih.

»Obljubi mi,« je zvišala glas, »da ga boš privedla na Kraje. Če se ne vrne zavoljo očeta in grunta, naj se mu smili moja siva glava. Spravil me bo v grob, potlej reš ne bo imel nikogar, ki bi ga tako ljubil kot jaz. Če me je popolnoma pozabil, ga spomni, kdo ga je hranil in oblačil. Ne bi ti tega pripovedovala, a v tej strašni boli grabim za zadnjo bilko...«

Hipoma je umolknila. Prevelika žalost ji je vzela besedo, trpela je, kakor more trpeti le ljubeča mati.

»Kaj sem hotela reči,« je povzela. »Pi-

sala sem pismo in tedaj je stopil v hišo oče, se sklonil nad papir in bral. Nisem ga izmaknila, naj vidi mojo bolečino. Zbledel je, zgrabil pismo in ga brez besede raztrgal. Ali sem to zaslužila? ...

Obljubi mi, kar te prosim!« Zazrla se je Anica v obraz, terjala je odgovor.

Anica je trepetala. Težko, silno težko in grenko ji je bilo v duši. Trgajo ji Franceta! Mati ga trga iz Aničinega naročja. Vzdignil se ji je v srcu boj; mati ali jaz? Stresla se je, misel se ji je zdela pregrešna, ko je gledala materino izmučeno telo.

»Ne veš, kaj je mati,« je dejala obupana, ko je videla, kako se Anica bori sama s seboj.

»Obljubi, Anica!« je ponovila presunljivo.

»Mati, obljubim!«

Zdelo se je Anici, da se je utrgala nitka iz vezi, ki je vezala njo s Francetom.

»Ne morem ti obljubiti zlate prihodnosti, toda zagotovem ti plačilo od Boga.«

Kakor omotična je Anica zavila s kolo voza na stezo, Kolenka je pa sključena lezla pod vasjo ...

Tih in opojen pomladanski večer je lezel nad Oparnice. Zdaj pa zdaj je zavilo med drevjem. Po bregu so že zdavnaj vzcveteli drenovi grmi, kakor bi zagoreli majhni kresovi. Na Aničnem oknu so pognale rože. Še nekaj dni, pa bodo pregrnile vsa okna.

Anica je s svetilko stopila v sobo. Sestri sta že spali. Oče je tudi legel. Mati je imela dela čez glavo.

Bili sta sami. Mati je zlagala obleko v kovčeg. Tiho je stala pri skrinji, predevala in pregledovala borno perilo. Anica se je optetala. Dolge lase je razpustila po hrbtu, jih razčesala, zvezala zopet v kito in jo zvila za tilnikom.

»To te spravlja od doma.« Mati je vzela Francetovo pismo, ga zmečkala in vrgla za vrata.

»Ali naj se vsi prerivamo po teh oplazih? Še vedno vas je zadosti za delo, za žlico pa še preveč.«

»Še le zdajle si prišla do spoznanja, da

je premajhna naša streha. Kako smo pa prej živeli, ko si bila majhna...« Besede so bile ostre in očitajoče. Anica ji ni odgovorila.

»Kakšno bo tvoje življenje?« je nadaljevala. »Koliko jih je že omamil blesk bogastva, koliko prevarale priliznjene besede. Premlada si in preživa! Ne slutiš, koliko nevarnosti preži nate. Ne slutiš jih, zato si tako pogumna. Jutrišnji dan bo začetek sramote ali časti za našo hišo. Gorje, če se izgubiš, ne bom jaz kriva!«

Svetilka je pojemala. Anica je mirno sedela na klopi. Njene misli so romale k Francetu.

»Ne bojte se zame! Saj nisem tako nemumno, kot je bila Gabrova.«

»Če boš res, Anica.« Zaprla je kovčeg.

»Pripravila sem ti; kar spat pojdi!«

Pri Reparjevih so zadnji ugasnili. Mati dolgo ni mogla zatisniti oči. »Lepo si ji pripovedovala,« jo je nekaj vznemirjalo. »Ne bom jaz kriva.« Kaj more mati tako govoriti? Se ne spominjaš, kako sveto si zatrjevala: če bi imela otrok kot luknjic v situ. Zdaj bi pa rada s prešerno kretnjo odvrnila od sebe vsako krivdo. Pa jo imaš pred seboj! Si storila vse, da bi otrok ostal pri tebi? Če si le besedo zamolčala, boš vso krivdo nosila ti, ki si ji mati...«

Zjutraj je odšla Anica na drugi vlak. Sestri sta še spali; ni ju hotela buditi. Zazrla se je za hip v rdeča obraza, nato pa tiho zaprla vrata.

Na hlevnem pragu je stal oče. Anica je pristopila, mu molče podala roko. Stisnilo jo je v grlu, bala se je, da ne bi na glas zajokala.

»Pridna bodi, Anica! Spoznaj, da si napak storila in se kmalu vrni! Ko bi moja obveljala, bi ti danes ne segal v roko.« Govoril je šepetaje. Toliko ljubezni je bilo v glasu, da bi najrajši kriknila in ga prosila odpuščanja. Premagala se je in s solzami v očeh hitela za materjo, ki ji je nesla kovčeg.

Na pragu je še vedno stal oče in se oziral za njo. Ko mu je izginila izpred oči, si je otrl solzo in se pomaknil v hlev.

V.

Anica je dobila službo. Sama sebi se je čudila, da se ni izgubila v morju hiš. Srečavala je dobrohotne ljudi, z nasmejanimi obrazi in mehкими besedami so jo spremljali. Vse se ji je zdelo kakor sanje. Komaj se je sama sebe zavedala. Ko je bila že teden dni v službi, se je nekoliko umirila.

Visoka hiša, kakršne ni nobene v njeni vasi, jo je sprejela vase. Ozke stopnice so držale iz veže v stanovanje. Bile so temne, da je že zgodaj popolne nad njimi zabrnela luč. Hodnik na vrhu stopnic se je končaval pri steklenih vratih, skozi katera je prihajala prosojno svetloba. Na levi s hodnika je bila njena soba. Majhno okno je zrlo v zidovje visoke hiše na nasprotni strani. Bilo je mračno, da je komaj razločila posteljo ob steni in na drugem koncu omaro. S plahimi očmi je ogledovala nizko obokan strop, debelo in mrzlo zidovje. Zdelo se ji je, da se bo vsak hip zrušilo nanjo in jo pokopalo.

»Sem boš samo leč hodila,« ji je razlagala gospa in jo kar tikala. »Podnevi boš imela delo v kuhinji, sobah in hodniku. Še ne veš, kako bo prijetno pri nas.«

Anica se ni upala odgovoriti. Občutila je, kako je okorna v jeziku, kako je raskav njen glas in trdo njeno vedenje. Naradila je sladek obraz in se skušala nasmehniti. Nato je šla z gospo v gosposke sobe. Kar obstala je pri vratih, tako jo je prevzela bogata oprava.

Okna so po vrsti gledala na cesto, od koder so se čuli glasovi ljudi, ropot voz

Resna papiga

in hupanje avtomobilov. Mlečnobeke zavese so se spuščale do tal. Stene so bile poslikane, široko drevsasto rogovje divjih živali jih je krasilo. V sredi sobe je stala pogrnjena miza, okoli izrezljani stoli.

»Tu boš imela delo,« je bahavo razkazovala gospa. »Postelje boš postiljala, pa tla čistila.« Opazila je, da stoji na svetlih in gladkih tleh. Kar zatrepetala je. Stekla bi ven, pa si ni upala. Živo barvane preproge so se vlekle po sobi in po stopnicah v drugo sobo. Od tam je prihajala godba; gospa se je Anici neprestano smehljala. Prijela jo je za roko in odvedla naprej.

»Rada te imam,« ji je govorila. »Nič ne bodi boječa; saj je tu kakor pri vas doma.«

Anica je zardela, ko se je srečala z očmi mladega fanta, ki je sedel na zofi in navijal gramofon. Priklonila se je. Zadrege se ji je pokazala na obrazu.

»To je naš Milan,« je dejala. »Že v peto gimnazijo hodi.«

Milan je izmaknil pogled, pripravil drugo ploščo in pritaknil konico. O, tako lepe godbe Anica še ni slišala! Tudi v gostilni pri fari imajo gramofon, a je drugačen in ne poje tako lepo. Poslušala bi vse življenje. Godba je prenehala, oglasila se je pesem: »Soča voda je šumela...«

Vreščeci ženski glasovi so se zlivali iz plošče in napolnili vso hišo.

»To je nova služkinja, Milan,« je segla gospa vmes.

»Kako vam je pa ime?« se je dvignil in podal roko.

Anica bi skoprnela od sladkega čustva. Tako mehko roko ima kot žamet! Njena roka je zastala v njegovi. Ni se je upala odtegniti. In njegove oči! Nikoli bi jih ne prenesla. Še v sanjah ni videla takih.

»Anica,« je izrekla.

»O, čisto naše ime! Pa s kmetov, kaj ne?«

Zdelo se ji je, da stoji pred sodnikom, ki hoče zvedeti vse. Pred sodnikom, ki bi mu povedala vse, pa je ne bo obsodil, ampak nagradil z ljubkim nasmehljajem.

»Ni lepo?«

»Lepo, lepo,« je dahnila. Pomislila je na dom. »O, tudi naši fantje pri fari lepo pojo.« Poleg Milana je ležala harmonika.

Gospa ji je mignila. Šla je za njo zopet

v drugo sobo. Po stenah so bile razobešene slike v širokih zlatih okvirjih. Le za hip jih je pogledala. Ni bilo Marije, ne Križanega in ne svetnikov. Na prvi je videla skupino lovcev na planjavi sredi gozda. Od spredaj je lovec spremljal mlado deklico in ji šepetal na uho. Na drugi so bile visoke breze, nad njimi oblaki, korenine jim je pa zalivala voda. Okna so bila tudi v tej sobi zastrta; kakor koprene so visele zavese.

»Bolj svetlo bi bilo, če ne bi bilo zavese,« je zinila Anica, a v istem trenutku se je prestrašila in umaknila.

»Mi ne poznamo teme.« Gospa je stopila k steni, škrtnil je gumb in zableščalo se je, da je zamižala. Venec luči je zažarel nad mizo. Počasi se je privadila močni svetlobi. V Opornicah imajo še pri Jarmovih, ki se ponašajo s celim gruntom, svetilko, ki še strahov ne prežene iz kotov. Zopet je škrtnilo in luči so ugasnile. Ob oknu je za pisalno mizo sedelo dekle.

»Ivica, služkinja je tu,« je dejala gospa z nežnim glasom in se obrnila k dekletu, ki se je sklanjalo nad papir.

»Prav,« je mimogrede odvrnila, ne da bi dvignila glavo. Pero ji je škripaje drselo po listih.

»Nimam časa,« je še dostavila in hitela s svojim delom.

»Revica, toliko se trudi,« jo je opravičevala in milovala gospa.

Anica bi kmalu bušila v smeh. Za mizo sedi, na suhem in na gorkem je, pa ti govori o trpljenju in trudu. Naj bi šla na kmete, prišla za srp in se palila po njivah o svetem Jakobu, potlej bi videla in občutila trudnost! — Bežno jo je pogledala. Nakodrani lasje so ji padali na tilnik in obkrožali obraz. Zdaj pa zdaj se je nervozno stresla, da je zavalovila vsa glava. Od strani je ujela njen blede obraz. Široke in dolge liste je imela pred seboj, pregledala vsakega posebej, kaj dopisala ali prečrtala, nato pa z neko pridržano jezo vrgla v predalček.

»Bog ve, kako se bo držala nasproti meni,« je zaskrbelo Anico. »Saj se še videli ne bova nikdar. Ona bo tu ves dan, jaz pa povsod drugod, samo v tako krasnih prostorih ne.«

Na hodniku ji je gospa potisnila ključ v žep.

»Ta je od tvoje sobe, le varuj, da ga ne izgubiš,« jo je opominjala.

Njena prijaznost, smeh in sladko govorjenje je Anici vilo poguma. Saj so res dobri ljudje! Na kmetih ni takih.

V sobici je uredila svoje stvari. Obleko in perilo je zložila v omaro, kovčeg porinila pod posteljo. V kotu je stal štedilnik, zatlačen s papirjem in knjigami. Videlo se je, da že dolgo ni bil v rabi. Na omari se je svetilo ogledalo.

»Koliko služkinj je že stanovalo v tej sobi?« je pomislila.

Objela jo je samota. Kje je France? Obljubil je, da bo prišel na postajo, pa ga ni bilo.

»Kod ga naj iščem?« Spomnila se je, da ima naslov v pismu.

»O, da bi bil ti, France, zdajle pri meni! V enem dnevu bi ti ne povedala vseh vtisov!«

Sedla je na posteljo in se zamislila...

Dnevi so se vlekli v neskončnost. Počasi se je vživela v novo delo. Njene roke so bile bolj vajene motike in polnih kebllov. Doma ni iskala vsakega praška. Le ob praznikih je posnažila in poribala po hiši od vrha do tal. V mestu se mora pa vedno vse svetiti.

Gospa je bila izprva vedno pri njej in vsako delo najprej sama izvršila. Pa se ni jezila; z veliko potrpežljivostjo jo je uvajala v opravilo. Gospa je vedno hodila v belem predpasniku in pomagala kuharici; pred drugimi posli je na vsa usta hvalila Anico. A ta ji v dno duše ni zapala. Prišli so trenutki, ko jo je kar zažejalo po robatih besedah, po ostrih pogledih. Tako je bilo doma; pa je vedela, da ji niso v drznih stavkih ničesar zatajili. Zvedela je, da je gospa bolehná; saj jo je izdajal izmučen obraz in žalostne oči. Lasje so ji prezgodaj osiveli in v nasmehu se ji je bolešno daljšalo lice. Anica se je je oklenila kot matere. Postala je brhka; njene roke so želele dela kot nekđaj pri Kolenčevih.

Pometala je po sobi. Potegnila je z metlo pod stolom; zmečkan bankovec je podršel pred njo. Nesla ga je gospe.

»V smeteh je bil,« je povedala. Ona se

je na videz začudila in grajala Ivico, da tako malo pazi na denar.

Ko je na hodniku ribala tlak, je zazvenelo ob krtači. Dala je gospe.

»Mogoče je še kaj, nisem videla. Preveč je mračno.« Gospa je držala drobiž pred seboj, zganila z roko in na oči prešela.

»Vse je,« se ji je zareklo. »Na, ker si tako varčna za hišo.«

»Prvo darilo,« se je Anici zasmejala srce. A ko je bila sama, je postala resna.

»Preizkušajo me! Prve zanke mi je nastavilo mesto...«

*

Milan je bil redkokdaj doma. Dopoldne je hodil v šolo, popoldne obiskoval tovariše, da je v veseli družbi pregnal grenke misli na šolske klopi. Kadar ga je Anica srečala, sta se kratko pozdravila. Nekega jutra, preden je odšel v šolo, se je ustavil pri njej, ko je postiljala. Roke je imel v žepih, lahko se je smejal in gledal Anici pod roke. Njej je bilo težko. Najraje bi delo pustila. Ni ga pogledala, a čutila je, kako drse njegove oči po njej. Doma bi ga nagnala z metlo, a tu... Niti misliti si ni upala.

»S kmetov, pa tako cvetje...« Na glas se je zasmejal in žvižgaje iskal knjige.

Od takrat jo je ogovarjal, kjer je le mogel.

Ko je na hodniku likala perilo, je pri nesel harmoniko, sedel na nasprotno stran mize, da ji je gledal v obraz in igral. Večkrat je s tem in onim vprašanjem motil Anico. Ta mu je hladno odgovarjala in se še niže sklanjala nad razbeljeni likalnik.

Kaj hoče, res je lep fant, a gospa ji je strogo prepovedala govoriti z njim. Milan je videl, da rada posluša harmoniko. Igral je in igral, vmes pa pel tako živo in vneto, da se mu je morala smejati. Odložil je harmoniko in stopil k njej. Z eno roko je premetaval zlikane robce, z drugo pa skrivaj razvezoval zanko pri Aničinem predpasniku. Začutila je in se umaknila.

»Ne, pusti,« je hotela postati trda.

»Nikar se ne jezi, ko se ti pa prav nič ne poda! Rožica brez trnčkov, da te vsak lahko odtrga.«

»Po čem je to blago?« jo je rahlo prijel za lice.

»Ni na prodaj!«

»Če bi ga dobro plačal?« se je šalil.

»Nimaš toliko...«

»Potem je pa draginja na kmetih.«

»Za tako blago gotovo večja kot v mestu.« Ni mu ostala nobene dolžna.

Vrgel je harmoniko na ramo in šel mimo. Prijel jo je za roko.

»Oh, srček! Mehka si pa kot pernica!«

Udarila ga je in odrinila proč. Zadel je ob likalnik, žerjavica se je usula po tleh. Kar z rokami sta jo pobrala. Potlej sta se spogledala in zasmejala.

Že mesec dni bo kmalu poteklo, pa si Anica ni še ogledala mesta. Imela je delo po sobah, na trg in v trgovine je hodila kuharica. Tudi Franceta še ni videla. A mora ga najti; saj tudi v najbolj veselem razgovoru z Milanom ni utihnilo hrepenenje po njem. Ob nedeljskih popoldnevih je bila prosta.

Zaprla je sobo in povedala, da gre v mesto.

»Le pojdi, da boš videla našo vas,« se je šalila gospa. »Če boš vedela za pot nazaj?«

Ko je Anica stopila na cesto, ji je planila svetloba v oči. Z zidovja se je odbijalo sonce, šipe so se svetile; še tlak je bil čist in bel kot po stanovanjih.

»Moram ga najti,« je ponavljala. »Do osmih imam čas,« je pogledala na veliko

uro, ki je visela pred trgovino. Gledala je s široko odprtimi očmi in občudovala, da se je kar ustopila pred izložbeno okno in nepremično strmela vanj.

»To je dragocenosti, lepote!« Niti sanjalo se ji ni o takem sijaju. Svilene obleke vseh mogočih barv, nogavice, klobuki, ne daleč v drugem oknu šolni, čevlji...

»Tele bom kupila!« je sklenila. Zapičili so se ji v oči šolni z visokimi, koničastimi petami, z belim usnjem obrobljeni in svetlimi progami. Drugje zopet obleke. Pa kakšne! Tako lepega blaga še ni bilo v domači fari. Vse šivilje tam okoli se sence niso napram tem, ki te obleke delajo. »Prav to bom kupila, kadar bom šla domov pogledat. Ali me bodo gledala dekleta!«

Mimo nje so hodili ljudje. »Kar zdržema kakor v cerkev,« je pomislila Anica. »Pa poglej jih, no! Vsi mladi,« se je kar sama pogovarjala. »Saj mladost, to je nekaj!« Svilene obleke so šumele mimo nje. Koliko si imajo povedati! V okna se komaj ozro. Na licih jim žari veselje, v očeh smeh.

Mimo sta šla fant in dekle. Držala sta se za roke, si gledala v oči in se smejala. Nista govorila, a vedela sta vse; iz srca v srce so se jima pretakale misli.

Klekljarice v Žireh

»O, tudi midva s Francetom bova takole hodila! Tukaj se bova smela držati za roke. Pa se ne bova nikogar bala. Doma pa ima vsako drevo oči in vse več vidijo, kot je res.«

Dom se ji je oddaljil. Zdel se ji je kot sanje, ki izginejo z nočjo. Vrtinci mesta so jo objeli.

Začula je ropot tramvaja. Kako lepo se vozijo na udobnih sedežih! »Tudi midva se bova; saj bom dobila plačo.«

»Doma je pomlad. Saj je tudi v mestu pomlad, vsa lepša kot na deželi. Žive obleke, mladi obrazi, pesem in moč, ki kipi iz svežih lic. To je pomlad, kaj hočeš še več,« se je prepirala. Stopila je na cesto, zavora avtomobila je zaškripala pred njo. Stresnila se je, pretekla ulico in hitela po pločniku ter zadevala ob ljudi.

»K Francetu!« Iz torbice je vzela pismo in pogledala naslov. Že dvakrat je vprašala, pa so ji vedno kazali naprej, kar naprej brez konca.

Prišla je v predmestje; ni bilo več visokih poslopij, razkošnih oken.

»Majhne kočice kot v Oparnicah.« Ogle dovala je pobeljene lesene hišice, ki so se vrstile ob cesti.

»Kaj ni France?« Podzavestno je pridrževala korak. Sladka razburjenost se je je polastila. Srce ji je utripalo. Pripravljala je besede, da bi ga ogovorila.

Pred stanovanjem je sedel. Ni se oziral za ljudmi, kot bi vsakega poznal po hoji in glasu. Podpiral je glavo z dlanmi.

Anici je zaigralo srce. Tiho se je bližala, a France jo je opazil.

»O, Anica!« Planil je pokonci in z obema rokama stiskal njeno desnico.

»Komaj sem te čakal. Vendar si prišla. Ušel bi, tako dolgčas mi je bilo brez tebe.«

Prisedla je. Pripovedovala je, kje služi, kod ga je že iskala. »Zadovoljna sem. Veš, France, tako lepo je v mestu.« Igrala se je z njegovimi prsti.

»Slabo stanovanje imam, kajne?« je zasukal pogovor, »ali varčujem, kar se da. Zaslužim že nekaj, a človeku denar kar iz roke uhaja.«

»Glej, da ne postaneš skopuh,« ga je podražila.

»E, ne še tako hitro! Greš malo po mestu?«

»Le pojdiva,« se je razveselila Anica.

Zaklenil je in vtaknil ključ pod prag. Pripovedovala mu je o domu, o Lipetu, o vsem; prav pri vsaki hiši se je ustavila v fari. France je bil ves iz sebe. Dom, dom! To mu je zvenelo kakor godba in pesem.

Precej, ko je prišel v mesto, je mislil na Kraje. Vse ga je skrbelo: kje bodo sejali, kako bo z letino, kakšnega vremena je treba zemlji in rasti. Komaj je čakal Anice, da bi prinesla vonj po domači grudi. Ljubil je Anico, v resnici ljubil. V globini duše je gorela tudi ljubezen do zemlje, do rodnega grunta. Kdor je rojen iz zemlje, je s tisoč koreninami priklenjen nanjo. Če bi ves svet obhodil, bi srce še vedno vpilo po domači prsti, četudi jo je le za pest.

Hodil je vštric Anice. Bila je živahna; stopala sta po širokih pločnikih, prišla v drevored. Stare ženice so sedele po klopih, dame so se sprehajale po stezicah. Opojno dišeči vojni so razširjale njihove obleke. Otroci so se lovili, skakali in kričali. S hriba so prihajali fantje in dekleta. Služkinje so prepeljavale blazinaste otroške vozičke.

Anica in France sta stopala počasi in dostojanstveno, kot so hodili oni. Nad njima je šumelo listje; veter se je zapletel v kodre razigranega otroka, se lovil za krilo in nagajal cveticam na okroglih gredicah.

Sedla sta. Mesto je valovalo pred njima; sončni prameni so drseli skozi veje in zlatili tla.

»Kako je pri nas, Anica? Se me kdo spomni?« ji je zašepetal, ko je strmela nad pomladno lepoto.

»O, še te imajo v mislih. Posebno še mati...«

V tistem hipu se je domislila materine žalosti, njenih solznih oči. Obljuba, da ga bo privedla domov, jo je zbodla.

»Kaj, mati...?« je silil.

»Radi te imajo; saj veš, mati je mati, Ko boš kaj zaslužil, se lahko vrneš,« se ji je izpodneslo. Ne sme povedati, za vse ne. Zavedala se je, da njene besede niso resnične. Otožno ga je pogledala: ali ji ne verjame? Da bi Kolenčev grunt potreboval Francetovega zaslužka? Nikoli! Ali nisi sveto prisegala, da ga boš pripeljala? Ne spoštujes materine bolečine.

»Kako je s teboj?« je vsa zmedena že trikrat vprašala.

»Najprej sem drva žagal. Takrat je bilo slabo. Oni dan sem dobil službo pri zidarjih.«

»Deklo so dobili na Krajih,« ji je šlo z jezika.

»Deklo?« se je začudil. Zazrl se je v tla in pritegnil roko. »Jaz se po svetu potepam, doma pa tuje delavce plačujejo. Kako more tujec streči naši zemlji; ne pozna je, ne razume njenih potreb.« Prevzelo ga je. Toda iz oči mu je kmalu nato prisijal maščevalen nasmešek: »No, stari, zdaj veš, kaj sem jaz.«

»Pomni jo me Kraji,« je izrekel z gnevom v srcu. »Še prosili me bodo.«

»Res je tako, France. Midva živiva lahko brez Krajev,« je zmagoslavno dodala Anica. »Boljše je življenje v tujini kot doma.«

France ji ni odgovoril. Saj je kljub temu zemlja vpila in rotila; slišal jo je, občutil bolečino v dno duše. Če se je odrekel očetu in družini v Krajih, se Krajem ni mogel. Pregloboko so se zarasli v njem. Z besedo jih je zavrgel, srce pa je kričalo

po njih. Če bi zdajle prišel oče in bi mu rekel iti na Kraje, bi prijel Anico za roko: Na rodni zemlji iščiva sreče...

Govorila sta dolgo. Sence pod drevjem so rasle, zrak je postajal hladen, tako prijeten, da bi ga Anica uživala vso noč. Grenke misli je zatrl, menila sta se o svetli bodočnosti. Vstala sta in odšla v mesto. Tesno sta hodila drug ob drugem. Anica ga je nagajivo pogledovala; bila je srečna. »Kaj mi hoče zemlja! V mestu je sreča.« Bilo ji je, da bi se navrskala in nasmejala do solz.

Spremil jo je do doma. Bil je že mrak, ko sta se vrnila. A še vedno bi mu pripovedovala, nikoli bi ji ne zmanjkalo besed.

»V nedeljo za gotovo,« se je poslavljal. Stisnil ji je roko, da je na glas zapvila. Nato se je zasmejala.

»Da, v nedeljo bom zopet videl to svoje srce.« Lahno jo je pobožal po laseh.

»Lahko noč!« Pomahala je s torbico za njim, ko je zavil za vogel visoke hiše.

(Dalje prihodnjič.)

Vera Pomlad:

Cyklama krvavi . . .

Na tihem oknu, ki strmi v daljave sinje, je zacvetela spet cyklama... Rdeči so cvetovi, kot kaplje tople še krvi; skrivnosten in brezmejen je njen vonj, kot bridka rana v mladem srcu...

A, ti prečudna moja roža, kajne, zdaj tretjo že pomlad naznanjaš? Pomlad že tretjo od takrat, ko je ob Marijinem zvonjenju prišel, ves dober, lep, kot radostna molitev in te prinesel v moje je roke: »Glej Vera, kot ljubezen najina...«

O najina ljubezen! Bila je čista, bela in lepa...

Skozi trpljenje skupaj sva prišla, spoznala se, vzljubila in zasanjala si sen o dobri koči v sončnem bregu med rožami in rodovitnim drevjem; in sanjala si sanje dveh ljubečih se src in pesem o življenju, ki ne pozna beraštva, ne zapuščenosti, zaničevanja in ropota blaznih strojev; sanjala o življenju, o ognjišču najinem, ker ogenj bi gorel in kuhala večerja se za lačne malčke. Sva sanjala o srečanju pod

lastno, skromno streho med rožami in zlatimi sadovi drevja ter polja...

Tako sva sanjala tri kratka leta...

Na mojem oknu spet cvete cyklama in njeno cvetje bridek le spomin je nanj, ki davno, davno je odšel...

Bil je lep novembrski večer, ki sklanjal se je že v sobotno noč in mesec izza Limbarske gore je vzhajal na obrisano nebo. V prosvetni dom sem ravno se ravnala. Tedaj prišel je on in ni mi branil kot navadno. Še sam me je pospremil. Ko prideva na polovico pota, zgodi se tisto, kar sem z grozo že slutila.

»Prinesel sem nazaj ti pisma in tu ti vračam tvojo sliko...«

Govoril je nato, da nikdar nisem ga ljubila, sicer bi ga ubogala in društveno življenje bi na stran pustila, kar vedno me je prosil.

Pri njem doma so vsi me sovražili, ker rada sem zahajala v prosvetni dom in njemu so me v črno luč ogrinjali; pri nas pa

njega so mi črno slikali, da je med naju legla dalja in tema. Taka tema ležala je nad nama, zasenčila je najino ljubezen, da nisva mogla se popolnoma spoznati, drug drugemu pogledati v srce in dušo, kjer pod neznanim tlela je ljubezen.

Pred križem sva obstala; svetlo gorel je Bogec v mesečini.

»Tako! Ostani pridna in ne bodi jezna name, kakor nisem jaz na tebe...«

Tesno mi stisnil je drhtečo roko. Glavo skolnila sem globoko. Solze so zablestele mi na licih. Tesneje me je stisnil za desnico in čakal na odgovor mojih je besed. Odgovoriti nisem mogla, le roko sem mu odtegnila. Tako sva se ločila.

On gre. Odhaja, ah za vedno! Le šum korakov valovi med nama in hladni veter

veje od lesov in kliče v zadnji še pozdrav: Bog s tabo! Isti Bog z njim!

V samoto in na tiho zrelo polje me je gnala bolečina. Mehko so spale njive in jok mi trgal je kopreno spred oči, da videla sem jasno kot nikoli — da on je bil vsa moja sreča, da ljubim ga do solz in do norosti.

»Moj Bog! Ti vrni ga! Glej, saj sem bila zvesta. Nisem ga mar ljubila? In če ubogati ga nisem mogla, Ti veš, zakaj.«

Na vasi je zalajal pes. Zašel je mesec za oblake. Zakrila me je gosta noč. Na mrtvi poti sem ostala sama in z menoj ostala je bridkost...

Na rosнем oknu, ki strmi za pomladnim soncem, krvavi ciklama, kakor v mladem srcu bridka rana...

Milica Sivec:

Prehrana zdravega in bolnega človeka

(Nadaljevanje.)

KISLINOTVORNA IN LUGOTVORNA HRANA

Če namakamo pepel lesa v vodi, dobimo lug, ki ga uporabljamo pri pranju. Enak lugotvoren pepel imajo tudi stebila in listi zelenjadi. Če bi pa sežgali meso, žitna zrna, fižol in bi njih pepel namakali, bi ne dobili luga, temveč kislo vodo. Pepel mesa, žitnih zrn in semen stročnic je tedaj kislinitvoren.

Pri presnavljanju hrane v našem telesu se izvršuje enak proces, kakor pri zgorevanju na ognjišču, razložek je samo ta, da hrana v telesu zgori brez plamena. V obeh primerih se razvija toplota. Iz preostankov tega presnavljanja se potem tvorijo v našem telesu lugi in kisline.

Značaj hrane tedaj ne odloča njen naraven kisel okus. Večina vrst sadja ima kiselkast okus, n. pr. jabolka, pomaranče, limone, in vendar spada sadje k lugotvorni hrani. Bistveni predstavniki kisle hrane so meso, ribe, jajca, žitna zrna, moka, kruh, ovseni kosmiči, sir, fižol, bob, grah, leča, hmeljevi poganjki, cvetača in špargeljnovne korenine. Predstavniki lugotvorne hrane pa so mleko, mlad zelen grah, mlad zelen stročji fižol, krompir, korenje, kumare in buče, vsa listnata zelenjava, sadje, med in krvavice.

Količina kislin in lugov v posameznih živilih zavisi od njih izvira, od vrste zemlje, v kateri so rastle, od pridelovanja, od gnojenja, spravljanja in shranjevanja ter končno od pripravljanja v kuhinji. S kuhanjem in odlivanjem izgube krompir, zelenjava in sadje skoraj vse baze in postanejo kislinitvorni. Zato jih dušimo, namesto da bi jih kuhali; še bolje pa je, če sadje in zelenjavo uživamo surovo.

Kislinitvorna in lugotvorna hrana vplivata na spremembe v krvi in tkivu in na razdelitev rudnin v tkivu. Že po štirinajstih dneh je mogoče opaziti po kislinitvorni hrani rahlo kisanje v krvi in v tkivu; po lugotvorni hrani pa oluženje manjka. Kislinitvorna hrana dviga toplino telesa, povzroča počasnejše strjenje krvi in zvišuje pripravljenost kože za vnetje. Lugotvorna hrana ima ravno obraten učinek. Ona urejuje sestavo krvi, izločil notranjih žlez, kosti in tkiva. Preobilnost kislin v tkivu pa zdravju ni koristna in more preobilna uporaba kislinitvorne hrane povzročiti mnogo škode. Za zdravega človeka je najbolje, da uživa mnogovrstno in mešano hrano, v kateri prevladuje lugotvorna hrana. Bolnik naj se ravna po zdravnikovih dietetičnih navodilih.

(Dalje prihodnjič.)

Cvetke na oltarju

Zopet je prišel maj in z njim šmarnične pobožnosti. Po domovih in v cerkvi okinjačo oltarje na čast Kraljici majnika.

V starih časih in še dandanes po deželi krase božje podobe s papirnatimi rožami, ki so sicer trajnejše, a največkrat zelo neokusne. Mnogo lepše napravimo, če postavimo na oltar — tako v cerkvi kot v domači hiši — preprost šopek svežega cvetja, ki poživi oltar in ga napravi mnogo prijaznejšega. Suhih papirnatih rož se bomo torej izogibali in jih rabili le v skrajni sili, ko ni nikjer cvetja. Pa še takrat jih uporabimo samo s svežim zelenjem.

Če želimo okrasiti oltarje res okusno, moramo razumeti v prvi vrsti govorico cvetic. Tu odloča predvsem barva cvetja, oblika in rast zelenja ter postava rastline same. Tudi simboličnost cvetic moramo spoznati.

V naravi razlikujemo v glavnem štiri barve: belo, rdečo, modro in rumeno. Od teh pridejo za krasitev v večji množini le prve tri v poštev.

Bela barva je znak čistosti, nedolžnosti in svetosti, obenem pa simbol devištva. Zaradi tega postavljamo na oltarje Brezmadežne v prvi vrsti le belo cvetoče lilije, šmarnice, bele nageljne in vrtnice, belo cvetoče pelargonije, mirte, oleandre, marjetice, pozneje gladiole, dalije itd. Vse te cvetice spadajo tudi na oltarje deviških svetnikov in svetnic.

Rdeča barva je simbol veselja ter nam služi kot znak ljubezni. Ker je ta barva tudi znak krvi in kraljevske časti, krasimo z rdečimi cvetkami oltarje mučenikov in Kristusa Kralja. Cvetje rdeče barve v nežnejših nijansah lahko uporabimo za okrasitev drugih oltarjev. Med rožami imajo najlepšo rdečo barvo nageljni, vrtnice, dalije, gladiole, naprstec, salvije, pelargonije, lilije, mak, tulpe, fuksije in še druge.

Modra barva je barva zvestobe. Večna modrina neba se prav lepo odraža v spominčicah, razprostrtih zvončnicah in nežnih lanovkah. S tem cvetjem ne bomo krasili celih oltarjev, ker je cvetje silno nežno in rado odpade. Poleg tega pa se modra barva premalo odraža od zelenega ozadja v že tako temnih cerkvah. Silno okusni so

posamezni šopki, ki jih lahko hitro zamenjamo. Plavice, spominčice in vijolice rabimo bolj za okrasitev domačih oltarjev, ker nam za ozadje služijo bele stene, od katerih se modra barva lepo odbija.

Mnogo manj priljubljena pa je rumena barva, ker se ne sklada posebno lepo z ostalim cvetjem. Čeprav v naravi to ne moti, jih vendarle ne moremo uporabiti za okrasitev oltarjev, posebno ne kot samostojno barvo. Že od starih časov izvira do te barve neka mržnja, ker naj nam predstavlja ta barva nekaj nižjega, odvratnega in zasramovanega. Seveda to danes ne drži več! Pri okrasitvi oltarja lahko brez skrbi vzamemo rumene vrtnice.

Toliko o barvah.

Pri okrasitvi oltarjev imajo tudi vaze veliko vlogo. Ni namreč vseeno, v kakšno posodo postavimo to ali ono cvetico. Belo cvetje spada vsekakor v visoke, steklene vaze. Vrtnic in nageljnov ne stavimo več kot tri v eno posodo. Barvane vaze uporabljamo le za temnejše cvetje, kjer želimo, da pridejo tudi drugi predmeti do veljave. V visoke vaze spada le cvetje na dolgih pecljih, iste barve, nijanse pa so lahko različne. Nizke, skledaste vaze so za oltarje manj uporabljive, ker so premalo učinkovite in zavzamejo preveč prostora.

Tudi o zelenju bi se dalo mnogo pisati, a dovolj naj bo, da vemo, da se vse cvetice najlepše odbijajo od zelenja. Za ozadje vzamemo lovoričke, palme, oleander, asparagus, aspedistre itd.

Pred Najsvetejše postavljamo najžlahtnejše cvetje belih in drugih nežnih barv v najsvetlejših nijansah. Med cvetje povezujemo vršičke asparagusa, tamariske, pravega jasmina in listje tenkih trav.

Po domovih krasimo hišne oltarje s prav raznovrstnim cvetjem. Tu moramo le paziti, da izstopi iz oltarja kip ali podoba in da oltar ni prepoln in prenatrpan. Dostikrat napravi ena sama cvetica v primerni vazii oltar bolj okusen, kot veliki šopki raznovrstnega cvetja.

Ob posebnih prilikah, kot za posvetitev, poroko, krst, osmino postavljamo v stano-

vanju oltarje. Takrat skušamo s cvetjem, zelenjem in ločnicami zakriti del stanovanja ali okno, tako da stopi oltar čim bolj v ospredje. Za ozadje vzamemo navadno okno ali vdolbino v steni ali vrata. Okno moramo zastreti. Oltarno mizo pa bogato okrasimo s palmami in drugim zelenjem, na obeh straneh mize pa postavimo dva šopka belih vodnih lilij (škrnicljev). Ostali prostor izpopolnimo z različnimi dekorativnimi rastlinami, kot kraljevskimi begonijami, asparagusi, različnimi palmami in z drugim sobnim zelenjem. Zastrta luč, temno ozadje, v lepi dekoraciji razvrščeno zelenje, od katerega se odraža svetla barva cvetov; vse to vpliva na nas mistično, da se lahko z zbranostjo poglobimo. Potrebno nam je le malo okusa, da z razvrstitvijo zelenja in cvetja poudarimo simbol tega ali onega dogodka. Umetnost dekoriranja ni tako enostavna, ker moramo pri deko-

riranju upoštevati tudi svetlobne efekte, rastline, kip in dogodek.

Bele lilije predstavljajo nedolžnost, kakor vse bele cvetice simbolizirajo čistost. Zato uporabljamo belo cvetje pri krstnih slavnostih, porokah in pri obhajilu. Krstni oltar ne sme imeti nikakega pisanega cvetja, obratno pa uporabljamo za žalni oltar ob spominskih dnevih umrlih odraslih oseb poleg belega cvetja tudi temnejše barvane cvete. Za ozadje pri takih oltarjih rabimo palme, lororike, ciprese in evonimuse. Ves oltar mora izražati tiho, mirno ter resno ubranost.

Oltar za poroko in njene obletnice naj poudarja ljubezen in veselje. Za kip ali za sliko vzamemo navadno sveto Družino. Za poročni oltar uporabljamo navadno le mirto, nageljne in vrtnice, lilije in gladiole. Pri raznih obletnicah pa dekoriramo oltar tudi z rdečnim in drugim cvetjem.

IZ NAŠIH KROGOV

DEKLIŠKI KROŽEK ŠENČUR PRI KRANJU

Komu še ni znan šenčur pri Kranju? Saj naša starodavna župnija se razteza po ravninskem svetu, med polji in gozdovi, od valov deroče Save na jugu, proti severu pa do vznožja kamniških gorskih velikarov. Proti zahodu pa meji z drznim padcem prešumevajoča Kokra s širokim razgledom na sinje Triglavsko pogorje. Ob vzhodu jo obkrožujejo bližnje župnije, kakor Velesovo, Cerklje in Smednik.

Ker se fara razprostira le zgolj po ravninskem svetu, ni čudno, da je prvotno ime farnega patrona in središče Sv. Jurij na polju. Od tod torej današnje ime šenčur pri Kranju.

Tu smo torej doma in sredi vasi stoji naš prosvetni dom, ki nas vabi dekleta, da se zbiramo in prihajamo k tedenskim sestankom z veselimi obraz in čistim srcem. Tja hodimo, ker nas duhovno in življenjsko pripravljajo za pot v življenje.

Gotovo si mislite, da pri nas ni skupnosti, da ne živi deklinški krožek, vendar le roko na srce in odkrito povedano nas

je 30 deklet, ki živimo v delu za prosvetno, narodno in božjo čast.

To so lepi večeri ob sestankih, ko nam naš dobri duhovni vodja Janez Dolšina skuša z živo vero in z ljubeznijo vžgati v dušo pravo mišljenje in delo katoliškega dekleta. Tiho nosimo v sebi njegove misli, ker vem, da niso zaman in bodo gorele naprej na vseh naših delih in potih.

Poleg verskih predavanj imamo tudi gospodinjsko, prva pomoč, lepo vedenje in že vsa druga važna dela, ki nas tako priklepajo za edinost in za rast deklinškega krožka. Tudi pojemo, deklamiramo in ker nam najbolj ugajajo igre, smo tudi že nastopile z odrskim delom. Tako na primer: Uslišano, Nevesta iz Amerike, Za srečo in še nekaj telovadnih točk pri raznih akademijah.

Smo sicer kmečka dekleta, ki ljubimo svojo zemljo, domove in lepo življenje vasi, ki ji hočemo ohraniti dobro ime, ki ga nosi po naših materih že stoletja, in sicer v poštenju in pravi veri. Zakaj vemo, da življenje je le tedaj vredno truda in dela, vere in doma.

Bog živi! Članica.

SPOMINSKI SOPEK NA PRERANI GROB

Maksimilijani Udovič,

umrli dne 24. februarja 1941 v Ložu.

V slovo in spomin Ti hočem napisati nekaj vrstic v »Vigredi«.

Draga Maksimilijana! Odšla si od nas. Ugasnilo je Tvoje mlado življenje, polno nad. Bila si dobra, živela si tiho, mirno kot beli cvet, obvarovan pred slano. Zato Te je utrgal On, ki si ga v življenju tako rada prejemale, in ponesel lepo dehtečo cvetko v svoje rajске vrtove. Tvoje lepo življenje je bilo vzpodbuda vsem dekletom.

Tiho in Bogu vdano si prenašala bolezen. Bala si se, da bi ne žalostila svoje mamice, ki si ji bila opora v mnogih težavah. Ko Ti je malo pred smrtjo rekla, da boš umrla, si ji Ti rekla: »Mamica, saj rada umrjem, samo jokati ne smeš!« Vedno in za vsakega si imela prijazno besedo.

Pričakovala si dvajseto pomlad svojega življenja, a dočakala je nisi. Božja poslanka Ti je zastavila pot in morala si se ukloniti. Kot beli cvet med rožami si ležala na mrtvaškem odru tiha in nema. Tvoj deviško čisti obraz nam je razodeval, da si srečna neprestano — večno. Saj si našla cilj, mir in uteho.

Počivaj v miru! Prosi za nas pri Bogu! Nam pa bo ostal spomin na Tebe globok v naših srcih!

Z Bogom in na svidenje onkraj groba!

DEKLIŠKI KROŽEK ŠT. JERNEJ

V »Vigredi« večkrat beremo, kako se iz raznih krajev oglašajo dekliški krožki, ali pa tudi dekleta sama pišejo svoje vtise, nekatera prav iz daljnih krajev. Zato je sklenil tudi naš šentjernejski dekliški krožek, da se oglasi v tem lepem listu, katerega berejo dekleta daleč po svetu.

Kakor v vsakem večjem kraju, tako imamo tudi pri nas »dekliški krožek«, ki se prav lepo razvija. Pridno se zbiramo k sestankom v naši društveni dvorani, ki je naš drugi dom. Sestanke imamo redno tedensko pod vodstvom duhovnega vodje, ki se zelo trudi za notranjo poglobitev in zunanjo povzdigo krožka. Pri sestankih redno predava nad vse priljubljena g. učiteljica Z. Vrhovec, ki nam nudi veliko do-

briga in se iz tega mnogo lepega naučimo. Narodne pesmi ne manjka, prav tako ne prijetnih dovtipov in jasnega deklinkega smeha.

Ob raznih prireditvah se pokažemo tudi v Ljubljani v lepem številu.

Praznujemo tudi razne spominske večere. V ta namen se pridne članice nauče primernih deklamacij. Zapijemo primerne pesmi, g. duhovni voditelj pa nam v lepem predavanju predoči vodilno misel večera.

Ob nedeljah po večernicah se zberemo dekleta k telovadbi, in sicer ponavljamo redovne vaje in se učimo novih. Tudi mladenke imajo svoje sestanke in telovadbo. Letos smo pričeli z gojenkami, ki jih do sedaj nismo imeli. Krojev imamo članice 13, mladenke pa 25. Naš krožek tekmuje vsako leto v prosvetni in telovadni tvarini.

Na praznik Brezmadežne 8. decembra preteklega leta je naš krožek priredil akademijo s pestrim sporedom.

Najprej je bil govor. Nato nastop gojenk z lepo simbolično vajo »Barčica po morju plava«. Naslednja točka je bila nastop mladenk v krojih. Izvajale so proste vaje z žogami. Sledil je nastop članic v krojih z lepo simbolično vajo »Ave Marija«. Zadnja točka je bila igra »Marija iz Magdale«.

Tudi Miklavža nismo pozabili. Skupaj s Prosvetnim društvom smo igrale igro »Vaški lopov« ter dramo »A njega ni«. Vse prireditve so lepo uspele.

Tako poteka naše društveno življenje. Dobro se počutimo in urice, ki jih preživimo v »domu«, nam bodo ostale v nepozabnem spominu.

Naši vrli šentjernejski »Mimici z juga« pošiljamo mnogo pozdravov ter želimo, da se še oglasi v »Vigredi«, ker tako rade beremo Tvoja poročila ter se že vnaprej zahvaljujemo.

Tebi, draga Mimica, in vsem sestram kličemo v pozdrav iskren: Bog živi!

Poverjenice! Doignite nagrade za pridobivanje novih naročnic v upravi »Vigredi«, Ljubljana, Pražakova 8

KAKO KUHAMO ZELENJAVO

Narava nam v pomladnih mesecih nudi mnogo mlade in okusne zelenjave, ki smo jo v zimskih mesecih tako pogrešali. Zelenjava sama na sebi sicer nima mnogo redilnih in hranilnih snovi, vendar ima dragocene vitamine in rudninske soli, ki jih naši običajni zimski hrani zelo primanjkuje. Važno pa je, da gospodinja zelenjavo tako pripravi, da se ta dragocena dopolni v polni meri ohranijo. Z dodatkom tolšče, moke in mleka pa dodamo polno redilno vrednost.

Da zelenjavo res popolnoma izrabimo, moramo paziti že pri nakupu. Najsrečnejša je gospodinja, ki si nabere zelenjave na vrtu in takoj svežo porabi. Druge moramo pa paziti, da kupimo res sveže blago. Ni najbolj modra tista gospodinja, ki postavi svoji družini na mizo prvi grah, prvi fižol in drugo drago tujo zelenjavo; saj dobi v istem času že svežo domačo zelenjavo, ki ima mnogo večjo hranilno vrednost, ker nima za seboj dolge poti in prekladanja in premetavanja, mraza in sončne vročine, kar vse v veliki meri vpliva nanjo.

Zelenjavo je treba skrbno oprati v obilni mrzli vodi, ki jo večkrat menjamo. S tem odstranimo prst, razne žuželke in bakterije, ki se vedno drže zelenjave, še posebno pa, če jo zalivamo z gnojnico. Pri korenasti zelenjavi moramo paziti, da jo prav tanko olupimo ali bolje ostrgamo, ker je ravno pod lupino največ rastlinskih beljakovin in rudninskih soli. Zelenjavo kuhamo v pičlem slanem kropu, v odkriti posodi. Pri takem kuhanju obdrže svojo naravno barvo in izgube vse neprijetno dišeče snovi, kakor na primer ohrovt in repa. Nikdar ne pristavimo zelenjave v mrzli vodi. Pri počasnem segrevanju se izluži preveč redilnih snovi, zlasti še, če vodo zavrzemo, kar se žalibog le še pre-mnogokrat zgodi. Če jo kuhamo v vrel-em kropu in v odkriti posodi, bo gotovo dobra in okusna in bomo tudi vso vodo lahko porabile. Še boljše pa je, če zelenjavo samo parimo na masti, olju ali

presnem maslu in le po potrebi dolivamo vodo ali juho. Pred serviranjem dodamo parjeni zelenjavi, pa najsi bo to špinača ali ohrovt ali zelje ali grah itd., še košček svežega presnega masla, ki ga samo zamešamo in nič ne segrevamo. Tako ohrani vse svoje aromatične snovi, ki se posebno prilagodijo mladi zelenjavi. Lahko pa dodamo tudi žlico kisle smetane, v katero smo vžvrkljale en rumenjaka. Tako popolnoma zelenjadna jed ima pa vse potrebne redilne snovi in nam ni treba skrbeti, kako bo družina sita v brezmesnih dneh.

ŠE ENKRAT O LJUBEM KRUHU

Odkar nam je moka racionirana, so se mnoge gospodinjice kar dobro navadile na peko zmesnega ali enotnega kruha. Mnogi sicer tožijo, da ga ne prenesejo, vendar se mi zde vse te pritožbe pretirane. Koruzni kruh je težak, to kar priznajmo, saj ne pomaga nobeno zavijanje, kar je, to je. Zato ga ne načnimo takoj, ko ga vzamemo iz peči ali prinesemo od peka. Saj to še pri belem kruhu ni zdravo in priporočljivo. Tak kruh je užiten šele 24 ur potem, ko je prišel iz peči. Šele tedaj so glivice opravile svoje delo in ga naredile dostopnega našim prebavljalnim sokovom. Prej mu pa ti ne morejo še tako do živega in kruh težko obleži v želodcu in povzroča razne težkoče. To je gotovo vzrok mnogih pritožb. Drugi vzrok je pa nepravilna priprava. Koruzno moko moramo vedno popariti, in sicer dobro popariti, da je vsa vlažna in ne samo malo pri vrhu. Potem se mora moka nekoliko shladiti, potem dodamo drugo moko in kvas. Kruh naj bo precej krepak, ker med shajanjem zelo odneha. Dobro je, če ga po eni uri shajanja še enkrat predelamo in dodamo še moke. Potem ga bomo mnogo lažje oblikovali v štruce ali hlebe. Tak kruh rabi tudi mnogo več kvasa. Najbolje je, če vzamemo 1 dkg kvasa na 1 kg moke, torej za 1 din kvasa za 2 kg moke. Tudi rabi koruzni kruh precej bolj toplo peč. Kakor se boste prepričale, porabite za tak kruh več vode ko za belega. Čim

več te vode se pri peki izgubi, tem lažji je potem kruh. Če je peč premalo vroča, se kruh bolj kuha kot peče in ohrani skoro vso mokroto. Lahko dodajamo tudi krompir. Najbolje je, da kuhamo olupljenega, ga potem zmečkamo in z vodo vred vlijemo v kruh. Zelo dober je kruh tudi s koruznim zdrobom. Tega moramo pa poprej skuhati kakor polento. Ko se primerno shladi, dodamo drugo moko in kvas.

Le zahvalimo se Bogu prav lepo za vsakdanji kruh in posebno v dneh prošnjih procesij in urnih sv. maš molimo in prosimo za blagoslov našim njivam in polju, da bomo rešeni lakote.

DOMAČ KORUZNI KRUH

1. Dober kruh iz koruzne in enotne moke spečemo tako: Koruzno moko presejemo v skledo, poparimo z vrelo vodo in mešamo s kuhalnico, da dobimo primerno vlažne žgance. V drugo skledo presejemo enotno moko, v sredino zvrnemo poparjeno koruzno moko odnosno žgance in osolimo. Če kruh takoj mesimo, prilijemo na žgance malo mrzle vode, da jih nekoliko ohladimo. Zdaj žgance sredi moke dobro zgnetemo, da dobimo gladko testo, sicer ostanejo žganci v majhnih kepcah po vsem testu, potem pa na to koruzno testo stresemo kvas. Kvasa pa vzamemo za ta kruh več kot polovico manj, kakor za pšenični kruh. Takoj nato polagoma pregnetemo koruzno testo z enotno moko. Med gnetenjem prilivamo še tople vode, da dobimo precej mehko testo. To pustimo, da vzhaja približno dve uri. Vzhajano testo razrežemo in oblikujemo v hlebce. Čim mehkejše je testo, tem težje ga oblikujemo, a je zato kruh tem okusnejši. Hlebce denemo v peharje na dobro pomokane hlebnice in pustimo, da vzhajajo; tokrat ne dalj kot pol ure. Potem z vso spretnostjo zvrnemo hleb na lopar in ga posadimo v peč, ki si jo pripravimo kot navadno za peko, in jo takoj zapremo. Od velikosti hlebcev je odvisno, koliko časa naj ti ostanejo v peči. Več kot 1 kg težke hlebce pustimo v peči po eno in pol ure, manjše samo eno uro. Če peč ni enako vroča, hlebe med pečenjem po potrebi preložimo.

Zaradi mehkoobe testa je potrebna spret-

Predno
greš spat
čisti zobe
Sargov
KALODONT
profi zobnemu kamnu

nost. Manj sitnosti imamo, ako tak kruh pečemo v pekačah, zlasti če ga spečemo pri peku, ker ne moremo od peka zahtevati, da bi imel z njim toliko pazljivosti.

Ako naredimo kruh iz 65% enotne in ržene moke ter krompirja, pripravimo na isti način, samo da namesto navadne vrele vode vzamemo gosto pretlačeno krompirjevo vodo, s katero poparimo koruzno moko.

Koruzni zdrob za kruh ni priporočljiv, ker dobi po njem oster okus. Zato vzamemo raje več koruzne moke, ki je tudi cenejša kot zdrob.

2. V zavodu pečemo kruh iz enotne moke, ki ji dodamo ca. 40% koruzne moke. Koruzno moko poparimo zjutraj, ne zvečer, kakor je bilo svetovano. Če je poparjena zvečer, ima kruh navadno nekoliko grenak okus. Tega neprijetnega okusa kruh nima, če je koruzna moka poparjena zjutraj, eno uro pred uporabo. Kvas pustimo vzhajati dalj kot eno uro; po vmesenju pustimo vzhajati testo še dve uri. Nato naredimo štruce, ki jih po desetih minutah že vložimo v peč. Tak kruh je prav dober.

KUHARSKI ZAPISKI ZA MAJ

Juha iz redkvice

Mlade, rdeče ali bele redkvice dobro operi in jih z listjem vred skuhaj v slanem kropu. Naredi svetlo prežganje iz 5 dkg presnega masla in 4 dkg moke, dodaj seseklano čebulo in zelen peteršilj ter zalij z juho od redkvice. Ko zavre, dodaj še seseklano kuhano redkvico. Nazadnje legiraj z rumenjacom in par žlicami kisle smetane. Če se ti zdi preredko, potresi juho s praženimi krušnimi kockami ali z ocvrtim grahamom.

Ocvrti grah

Zvrkljaj v lončku 1 jajce, žlico mleka, žličko olja in 6 dkg moke. Osoli in vlivaj skozi narobe obrnjen strgalnik v segreto mast, da se lepo rumeno ocvre.

Nadevane kolerabice z gobami

Mladim kolerabicam odreži pokrovčke, potem jih izdolbi in skuhaj v slanem kropu. Medtem praži na presnem maslu kosček sesekljane gobe, — mavrahe ali jurčke — in kar si izdolbila iz kolerabic. Ko sok izpari, primešaj 1 jajce, žlico drobtin in žlico kisle smetane. Nadev naj bo precej gost. Tudi ga ne pozabi soliti. Nadevane kolerabice naloži tesno v primerno kozico in jih deni peči v pečico. Medtem pripravi bolj redko peteršiljevo ali paradiznikovo omako, jo vlij čez opečene kolerabice in jih pari v njej do mehkega. Če serviramo poleg še zmečkan krompir ali krompirjev pire, imamo izborno glavno jed za brezmesni dan.

Špinačni omljet

Operi in seseklaj pest sveže, mlade špinače, vmešaj 2 rumenjaka s ščepcem soli, dodaj špinačo in zamešaj prav previdno trd sneg 2 beljakov. Osoli in opoprav ter speci na omljetni ponvi v pečici. Omljeta naj bo za prst debela in po vrhu nekoliko zarumenjena. Namaži jo s praženimi gobami, pregani in takoj serviraj.

Juha iz kislice

Krožnik kislice dobro operi. Potem jo zelo fino seseklaj in nekoliko ožmi. Sok spravi. Naredi prežganje iz žlice presnega masla in žlice moke, dodaj čebulo in pe-

teršilj ter seseklano kislico. Zalij s kako zelenjavno juho, morda s krompirjevko, če jo imaš, osoli, opoprav in kuhaj pol ure. Potem dolij $\frac{1}{8}$ l kisle smetane in svež sok od ožete kislice. Potresi z ocvrtim grahamom in postavi na mizo.

Koruzni pečenjak

40 dkg polentne moke zmešaj z 1 litrom mrzlega mleka, osoli, dodaj ščepec sladke paprike in pusti, da pol ure stoji. Potem prepraži 15 dkg prekajene slanine, premešaj še enkrat namočeno polentno moko, jo vlij na prepraženo slanino in speci v pečici. Potem pečenjak zdrobi z dolgimi vilicami in še malo popeci. Serviraj ga s kislim mlekom ali zeleno solato.

ZA PRIDNE ROKE

Navodila k vzorčni poli

I. TORBICA. — Tkaničenje.

Material: temno sivo platno za vezenje. Uporabljata se dve modri barvi — temnejša in svetlejša — prejica št. 12. Barvi se zaporedoma menjata.

II. OTROŠKI KLOBUČEK iz bele klobučevine.

Izmeri obseg glavice. Mero razdeli na 5 enakih delov. Prikoži 5 enakih delov iz klobučevine z osnovnico $\frac{1}{5}$ obsega. Izvezi te dele z zefir volno: 1 zeleno, 2 modro, 3 svetlo lila, 4 terakota rdeče, 5 srednje rumeno. Vsak lik obrobi v sličnem zaubodu s 3 nitkami črnega mulineja. Posamezne dele združi s cikcak-šivom črne zefir volne (glej sliko na vz. poli). Za krajec vzameš 4—5 cm širok raven del klobučevine. Na zunanjem robu ga močno raztegneš ter tako raztegnjenega pod vlažno krpo zlikaš. Zadaž sešiješ in razlikaš šiv. Nato zunanji rob s strojem enkrat upognjenega zarobiš. Pritrdiš ga na zglavnik enako kot si sešila posamezne dele (ki si jih seveda tudi poprej zlikala). Zavihaš krajec in klobuček za pomlad je gotov.

III. OKRAŠENA POLO-SRAJCA za dečke.

Da poživiš navadno polo-srajco, jo lahko spredaj izvezeš z raznimi narodnimi vzorci in rdeči ali črni barvi. V to svrhu uporabljaš panama platno, da z lahkoto izdeluješ križec. Vežeš prej ko urežeš

sprednji razporek. Pustiš vmes samo kak cm prostora, da kasneje izvršiš šiv s strojem. Najbolje na način, kot se delajo šivane gumbnice. Lepo se pa tudi nosi, ako pustiš na levi strani podlogo, ki sega preko vezenine.

IV. PREDPASNIK.

Material: modro platno, prejica št. 20; barve: 1 rdeče, 2 srednje zeleno, 3. črno, 4 svetlo rumeno.

V. VZOREC za blazino ali okrogel prtiček.

Material: platno v naravni barvi, muline (2—3 nitke); barve: 1 črna, 2 olivno zelena, 3 temno modra, 4 svetlo modra, 5 temno terakota, 6 svetlo terakota. Rese črne (pečki vez).

VIII. PODBRADEK — (slinček) z belim vezom.

Uporabljalj bel batist in bel muline (dve nitki).

IX. PREPROST OKRAS za spalno srajco iz črtastega flanela.

Vzorček sestoji samo iz 5 verižnih in 1 goste petlje — menja je po vrstah. Goste

petlje v prvi vrsti se vtikajo naravnost v rob blaga. Kvačkata se po 2 in 2 vrsti z isto barvo, da nastane lep progast vzorec. V zadnji vrsti vsako tretjo vdolbino napolnimo sledeče: 1 gosta, 5 stebričkov, 1 gosta. Zada je ob vratu zožujemo vzorček s tem, da naredimo tu in tam 4 verižne namesto 5 in se čipka tako lepo prilaga vratu. Za gumbiče naredimo potrebno množino verižnih petelj. Volimo pa vsekakor majhne gumbice. Na originalu je vzorček kvačkan v narodnih barvah (belo, modro, rdeče) s perlgarnom št. 8. Vzamemo pa prav tako lahko prejico D.M.C. ali C.M.S. kakor vsako drugo dobro pralno nit ter tako koristno uporabimo razne ostanke. Volimo barve, ki se ujema jo ali prijetno kontrastirajo s progami blaga.

X. BREZROKAVEN PULOVER iz domače ali »Sudan« volne.

8 cm širok rob: 1 zavita desna, 1 leva. — Pulover pleteš desno, le robove okrog vratu in rokavov pleteš zopet 1 zavita desna, 1 leva. Monogram iz volne iste kvalitete s križci.

Ako gre za zavarovanje, pride v poštev le

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi;
2. doživetje, smrt; rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje „Karitas“. — *Zavarujte sebe in svoje imetje vedno pri naši domači slovenski zavarovalnici!*

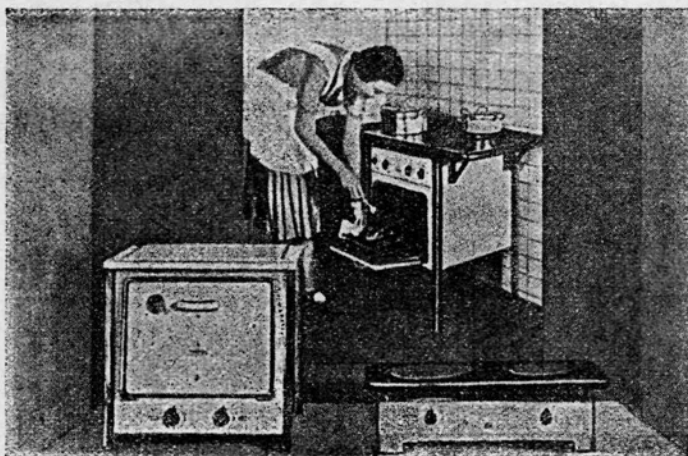
LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

Z A D R U G A Z N E O M E J E N I M J A M S T V O M

Ljubljana, Miklošičeva c. 6, v lastni palači nasproti „Uniona“

obrestuje hranilne vloge najugodnejše. Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive, obrestuje po 4%, proti odpovedi do 5%

Električna kuhinja v gospodinjstvu

je smotrena, udobna in času najprimernejša. — Taka ureditev kuhinje ustreza vsem novodobnim predpisom higijene in pogojem najokusnejše prehrane.

*Cena električnemu toku je nizka in omogoča vsakomur uporabo elektrike za kuho in ogrev. Kilovaltna ura ve-
lja le 90 para pri porabi vsaj 60 kilo-
valtnih ur mesečno in za trosobno stanovanje.*

Mestna elektrarna ljubljanska

Informacije v pisarni ravnateljstva Mestne elektrarne na Krekovem trgu 10/II

Mestna hranilnica ljubljanska

je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod. Domači hranilniki, posojila na hipoteko, sodno-depozitni oddelek, menice, lombard. Za vse hranilne vloge jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA